

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Praxis Iurispatronatus Acquirendi, conseruandiq[ue] illud;
ac amittendi modos breuiter continens**

Viviani, Giuliano

Romae, 1620

Pars prima quæ continet modos acquirendi iuspatronatus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61772)

I

P R A X I S
IURISPATRONATUS
P A R S P R I M A
Continens modos acquirendi
Iuspatronatus.

LIBER PRIMVS.
QVID SIT IURISPATRONATUS.

CAPVT VNICVM,
In quo ponitur definitio Iurispatronatus.

SUMMARIUM.

- 1 Iuspatronatus est terminus aequiuocus cum sit triplex.
- 2 Ponitur communis definitio Iurispatronatus competentis in Ecclesia.
- 3 Iuspatronatus est ius, idest quid incorporale.
- 4 Iuspatronatus est ius partim spirituale, partim temporale.
- 5 Iuspatronatus est ex gratia Praxis Iurispatron.

- concessum, & indiuiduum.
- 6 Iuspatronatus est diuiduū quoad ius presentandi.
  - 7 Iuspatronatus aliud est clericorum, aliud laicorum.
  - 8 Patronus honorem recipit ex presentatione, & honorari debet in Ecclesia, & processibus.
  - 9 Ordinarius non potest abbreviare tempus datum patronis ad presentandum.

A Ius-

2 Pars I. Lib. I. Cap. I.

- 10 Ius patronatus est ius onerosum, & patronus tenetur Ecclesiam defendere, & habilem presentare.
- 11 Ius patronatus est ius utile, & patronus pauper est alienus de bonis Ecclesie, dummodo alatur prius beneficiatus, & seruitia solita Ecclesie prestentur.
- 12 Quae veniant appellatione alimentorum.
- 13 Est utile alijs de causis.
- 14 Ius patronatus competit mascululo, & foeminae.
- 15 Item illegitimis.
- 16 Pupillo, & infanti.
- 17 Filij familias habent vocem in presentando seorsum à patre habitantes, quando Ius patronatus competit Vniuersitati.
- 18 Quando Ius patronatus competit patri, eo viuente filius nullam habet vocem.
- 19 Ius patronatus potest haberi in Ecclesia Cathedrali.
- 20 Item in Collegiata.
- 21 Item numquid in Ecclesia Conuentuali Regularium.
- 22 Item in Hospitali.
- 23 Item an in Sepulchro.
- 24 Ius patronatus acquiritur, si adsit consensus Episcopi, vel Diocesani.
- 25 Idem consensus requiritur, quando Ius patronatus transfertur de vno in alium, nisi transeat cum Vniuersitate.
- 26 Etiam inferioris consensus requiritur habentis iura Episcopalia.
- 27 Capitulum Ecclesie Pisanae tanquam Ordinarius instituit, & consensum praestat in quibusdam beneficijs.
- 28 Si Ordinarius nolit dictum consensum praestare, quid agendum.
- 29 Et si dubitetur de dicto consensu, ex diuturnitate temporis praesumitur.
- 30 Consensus Episcopi loci, ubi fundatur Ecclesia requiritur.
- 31 Sede Episcopali vacante Capitulum dictum consensum praestat, nec per dictum consensum fit patronus, qui vere non est.
- 32 Quando quis dicatur Ecclesiam fundare.
- 33 Ex sola fundi assignatione non efficitur quis patronus in totum.
- 34 Ecclesia destructa, si de nouo adificetur, qui primo fundauit non est patronus.
- 35 Si fundans velit etiam construere, & dotare non admittitur alius.

- 36 Fundi, & aliorum assignatio fieri debet cum Episcopi consensu.
- 37 Si in scio domino fundi in eo fundetur Ecclesia, & dominus postea ratum habeat, efficitur patronus.
- 38 Fundans, construens, & dotans Ecclesiam, nec dicens se velle esse patronum, tamen fit patronus.
- 39 Reseruans sibi ius patronatus, censetur etiam suis heredibus reseruasse.
- 40 Habens ius super fundo, vel utile, vel directum dominium si consentiat edificationi Ecclesie, efficitur compatronus.
- 41 Quis dicatur construere Ecclesiam.
- 42 Ex sola constructione Ecclesie non acquiritur ius patronatus; sed requiritur, ut alter det fundum, & alter dotet.
- 43 Si quis construat potest cogi, ut dotet.
- 44 Patronus an quis fiat ex reparatione, vel refectione Ecclesie.
- 45 Si testator mandauit Ecclesiam construere sine temporis praescriptione, infra quod tempus sit construenda.
- 46 Si testator mandet Ecclesiam construere in certo loco, si id effici nequeat, tenetur in alio construere ad Episcopi placitum.
- 47 Si testator mandet Ecclesiam construere; sed testamentum sit imperfectum, quid agendum.
- 48 Si Ecclesia sit constructa, & ignoratur a quo, constructa praesumitur ex oblationibus fidelium.
- 49 Hodie per solam dotacionem Capellae erectae in aliquo Altari alicuius Ecclesie acquiritur ius patr. in totum.
- 50 Affertur exemplum in Ecclesia Pisana de Capella Sancti Dominici, fundata a Iosepho Mazzolio.
- 51 Si Ecclesia sit indotata, si dotetur cum consensu Episcopi, dotans fit patronus.
- 52 Si Ecclesia sit dotata, & alius dotem augeat non fit compatronus, nisi patronus, & Episcopus consentiant.
- 53 Coactus dotare Ecclesiam quando efficiatur patronus.
- 54 Relinquens aliquid Ecclesie non fit compatronus, sed dicitur benefactor.
- 55 Dotatio regulariter fit ante constructionem Ecclesie.

4 Pars I. Lib. I. Cap. I.

- 56 Quanta dos sit Ecclesie assignanda.
- 57 In dotatione semper requiritur consensus Episcopi.
- 58 Si plures dotent, omnes equaliter sunt patroni.
- 59 Dotans Præbendam Cathedralis, vel alterius Ecclesie fit patronus, cum consensu Episcopi, & Capituli.
- 60 Iuspatronatus transfertur quatuor modis.
- 61 Primo per successionem, & quomodo succedatur an in stirpes, vel in capita.
- 62 Iuspatr. non transit ad hæredes extraneos, quando in fundatione dictum fuit quod transiret ad hæredes sanguinis.
- 63 Nec in fideicommissariū.
- 64 Hæres licet non sit missus in possessionem hæreditatis potest præsentare.
- 65 Secundo transfertur Iuspatron. per permutationem.
- 66 Tertio, transfertur per donationem.
- 67 Donatarius an possit donantem præsentare.
- 68 Quarto, transfertur Iuspatr. per translationem Vniuersitatis, in qua sit Iuspat.
- 69 Vniuersitas, quæ dicatur hoc in casu.
- 70 In locatione Vniuersitatis an transeat Iuspatr.
- 71 Si Vniuersitas sit pignori data creditor pignoris præsentare non potest.
- 72 An ex confiscatione bonorum alicuius transeat Iuspatron. in Fiscum.
- 73 Patronus in præiudicium suorum descendendum potest à se abdicare Iuspatr.
- 74 Iuspatronatus an possit præscribi.
- 75 Si solus quis fundet, dotet, & construat, solus est patronus, si plures omnes sunt patroni.

PRIMO igitur loco, Quæritur, quid sit Iuspatronatus & vt recte definiatur, opus est videre de quo Iurepatronatus loquamur, iuspatronatus enim est terminus æquiuocus, cum triplex sit. Abb. in rubr. num. 1. de iurepatr. Primum namque est iuspatr. libertorum, quod prouenit ex manumissione. c. liberti. & c. seq. 12. quæst. 2. & toto tit. ff. de iurepatr. & de hoc nil ad nos. Secundum est iuspatronatus

re-

respectu Aduocatorum, qui dicuntur patroni causarum. c. ult. ne cleric. vel mon. vbi glos. in verbo audiantur. l. rem non nouam. §. patroni. C. de Iudic. Tertium est iuspatronatus, quod sumitur pro iure competente in Ecclesijs quoad Rectoris praesentationem, & alia: & de hoc tertio nos loquimur, & de hoc habetur in toto tit. de iurepatr. in Decret. & in lib. 6. Decret. & in Clemen- tinis.

2 Communis definitio iurispatronatus, de quo loquimur ponitur ab Abb. vbi supra num. 3. & ponitur etiam à Roccho de Curte de iurepatr. in princip. num. 3. vbi num. 4. addit in fine definitionis quaedam verba. Ergo iuspatronatus est Ius honorificum, onerosum, & utile, alicui competens in Ecclesia pro eo, quod de Dioecesani consensu Ecclesiam fundauit, construxit, vel dotauit ipse, vel is, à quo causam habuit; solus, vel alio concurrente.

3 Iuspatronatus est *Ius*, idest quid incorporale, & intellectuale, quod oculis corporis videri non potest, vt ha-

Praxis Iurispatron.

betur in tit. de reb. corp. & incorpor. in Institut. vel est ius, idest facultas quaedam, sicut dicimus usufructus est ius, idest facultas alienis rebus vtendi, fruendi. Inst. de usufruct. in princ. & actio est ius, idest facultas persequendi in iudicio, quod sibi debetur. Inst. de act. in princip.

4 Est autem iuspatronatus ius partim spirituale, partim temporale; spirituale, quia vendi non potest. c. 16. de iurepatr. est temporale, quia possidetur à laicis. c. primo de iurepatr. & melius dicitur huiusmodi ius temporale annexum spirituali. c. quanto. de iudic. d. c. de iurep. Et regulariter regulatur, prout alia iura spiritualia. d. c. quanto.

5 & est ius gratiosum, & ex gratia concessum. Abb. in c. 1. num. 4. de praebend. per tex. in c. 3. versic. sustinuit. de iurepatr. Lambertin. de iurepatr. lib. 3. q. 9. Card. Tuscus prac. conclus. iuris. lit. I. conclus. 596. & hoc iuspatronatus est indiuiduum. c. 1. de iurepatr. & ratio est, quia iuspatronatus est quid incorporale, & incorporalia diuidi nequeunt. l. 1. §. si usufr-

A 3 fru-

fructus ff. ad l. Falcid. & sic
 est indiuiduum in substantia,
 & apud vnumquemque hæ-
 redem est insolidum. glos. in
 d. c. i. in verbo non debeat.
 de iurepatron. sed est diui-
 dum quo ad ius præsentan-
 di, præsentatio enim est pe-
 nes hæredes pro rata, vt est
 simile de iurisdictione, quæ
 aliquando est apud plures in-
 solidum; sed exercitium est
 pro parte. c. prudentiam. in
 princip. de offic. deleg. ita
 Cardin. in Clement. plures.
 nu. 3. vers. quia vero ad hæc
 de iurepatron. Et hoc ius
 est duplex, aliud est ius patro-
 natus Ecclesiasticum, quan-
 do Clericus habet illud no-
 mine Ecclesiæ suæ, seu quan-
 do ipsa Ecclesia, vel aliqua
 Vniuersitas, vel Collegium
 Religiosorum, seu Clerico-
 rum habet ius patronatus. Ro-
 ta Romana de iurepatron.
 decis. 8. in antiquis: aliud est
 ius patronatus laicorū, quan-
 do laicus, vel clericus ratio-
 ne patrimonij sui habet ius
 patronatus. glos. in d. Cle-
 men. plures. in verbo præsen-
 tare: & quod alij dicantur pa-
 troni Ecclesiastici, alij lai-
 ci, dicit text. in c. vnico. in

fine. de iurepatron. lib. 6. &
 si Ecclesia, & laicus simul ha-
 beant ius patronatus, tale ius
 patronatus regulabitur vt ec-
 clesiasticū. glos. vlt. in d. c. vn.
 Honorificum. id est importat
 honorem, quem habet patro-
 nus in præsentando Rectorem,
 quia sine patroni præsentatio-
 ne non potest Episcopus in-
 stitutionem dare regulariter,
 alias institutio est nulla. c. de-
 cernimus i 6. q. 7. Item im-
 portat honorem, quem ha-
 bet patronus in ecclesia,
 quia præ alijs debet honora-
 ri. cap. nobis, de iurepatron.
 debet enim patronus non so-
 lum præsentare Rectorem,
 sed debet honorari in proces-
 sione, & prælatione. d. cap.
 nobis: Rector enim debet pa-
 trono ad Ecclesiam venienti
 obuiam ire, & in processione
 post Prælatū ante omnes lai-
 cos debet patronus incedere,
 & in pace, & thuribulo alijs
 præferri; & extra Ecclesiam
 debet Rector patronum ho-
 norare, illi assurgendo, illum
 salutando; neque debet pa-
 tronum absque venia ad ius
 vocare. argum. text. in l. vlt.
 ff. de in ius vocan. & in l. qui
 manumittit. C. de operaliber.
 Paul.

Paul. de Citadinis de iurepat. parte 6. q. 2. & tenetur Rector pro patrono orare. Ludou. Rom. cons. 339. non tamen per hæc patronus dicitur dominus Ecclesiæ, nisi abusiue loquendo. Paul. de Citadin. vbi supra q. 12. & quando patrono auferretur talis honor, potest ab eo vendicari. c. Pisanis. de restitut. spoliat. vbi Innoc. & de his late Lambertin. vbi supra libro 3. q. 1. per omnes articulos dictæ quæstionis. Aduertendum est tamen, quod textum in d. c. decernimus, sex modis limitat Felin. in c. cum Bertoldus. num. 8. 9. & sequentibus, de re iudic. & limitatur etiam quando præsentatus per patronum est scandaloso populo. c. quoniam. de iurepat. vel quando non constat de iure patronatus legitime: vel quando patronus est Ecclesiasticus, vt infra dicitur; nec potest per Ordinarium tempus quadrimestre, vel semestre concessum patronis ad præsentandum abbreviari, præsertim quando patronus comparet, & vult vti tali beneficio. Felin. vbi supra num. 18. & ob talem

honorem nihil fieri poterit in præiudicium patroni sine eius consensu ab Episcopo, vel alio inferiore. Abb. in c. cum accessissent. num. 5. de constitut. quod tribus modis limitat Rocchus de Curte, vbi supra in verbo honorificum. num. 10. 11. & 12.

10. *Onerosum*; & sic ex iure patronatus prouenit honor, & onus; patronus enim tenetur defendere Ecclesiam, & sollicitudinem, & diligentiam adhibere, ne bona Ecclesiæ dilapidentur, potestque Episcopo denunciare Rectorem dilapidatorem, vel inhonestum. c. filijs, & c. decernimus 16. q. 7. Rocchus de Curte vbi supra, verbo onerosum. nu. 2. & si patronus hæc negligat, & non faciat punitur, & remanet priuatus commodis, & fructibus prouenientibus ex iure patronatus. Paul. de Citadin. vbi supra q. 1. in fine. Insuper patronus habet onus præsentandi magis idoneum quoad forum conscientie. Abb. in c. 3. de iure patron. num. 12. & habet onus præsentandi pauperem potius, quam diuitem. Hostien. in summa

8 Pars I. Lib. I. Cap. I.

tit. de iurepatron. §. in quibus differant. num. 11. in fin. Item tenetur patronus providere, ut recte Ecclesie provideatur, & ordinata per fundatorem seruentur. Abb. in d. c. nobis. columna 3. de iurepatron. Paul. de Citadin. vbi supra q. vlt. quinti articuli. Et similiter patronus debet ieiunare precedenti die ante consecrationem. ad tex. in c. quod à patribus. distinc. 75. & notatur in c. cum sicut. de consecrat. Eccles. vel Altar. et quamuis patronus habeat onera supradicta, non tamen potest compellere Rectorem ad sibi reddendum rationes, nec habet custodiã Ecclesie vacantis, nec eius consensus requiritur in alienatione bonorũ Ecclesie patronatæ, et quamuis patronus teneatur Ecclesiã defendere proprijs suis sumptibus, non tamen concurrere debet cum Rectore ad solutionem collectæ, seu decimæ Papalis: & de his late Lambertin. vbi supra lib. 3. q. 2. per omnes articulos dictæ quæstionis.

11 *Et utile.* Consistit in hoc utilitas, quia si patronus de-

ueniat ad inopiam est alendus de bonis Ecclesie. c. quicumque il secõdo, iuncta glos. 16. q. 7. Hostiens. vbi supra. §. quid competat patrono nu. 3. c. nobis §. vlt. vbi Abb. & alij, de iurepatron. Rocchus de Curte vbi supra in verbo, & utile in principio, Card. Seraf. decis. 668. num. 5. & Farinac. decis. 454. parte secunda, to. 1. Rot. Rom. Quod procedit, quando patronus ad summã egestatem devenit, & quando Ecclesie superest. §. vlt. 25. q. 2. eo enim casu libertus tenetur alere patronũ. l. si quis à liberis. §. solent Iudices. ff. de liber. agnoscen. & sic patronus est alendus de fructibus beneficij patronati remanentibus detractis necessarijs seruitijs, & expensis, & victu beneficiati, & est alendus patronus in domo sua. Io. Andr. & Card. in d. c. nobis, eique sunt mittenda alimenta sumptibus Ecclesie, & debentur alimenta patrono, eiusq; familie egestate laborãti: quod si Rector alimenta non præstabit, poterit patronus agere actione proveniente ex d. c. nobis, vbi hæc dicit Io. Andr. Card. & Abb. & in tali causa pro-

procedetur summarie, & si patronus moriatur, eo quia Rector ei alimenta denegavit, Rector tenetur de homicidio, sicut & pater negando alimenta filio. per tex. in l. necare ubi gloss. ff. de liber. agnosc. malū enim committit, qui malo potest obuiare, & non obuiat. c. pasce dist. 86. Paul. de Citad. ubi supra parte 6. q. 8. principali art. 4. & appellatione alimenterū veniunt victus, & potus, cibaria, vestimenta, calciamenta, domus, cubile, seu stratum, & omnia necessaria pro victu, & conseruatione hominis, quæ omnia appellatione alimentorum veniunt, vt late per Surd. in tract. de aliment. tit. 4. Non tamen sunt vendenda bona stabilia Ecclesiæ pro dictis alimentis. Si autem patrona sit Vniuersitas, stante inopia omnes illi de Vniuersitate non sunt alēdi, quia ius patronatus quando spectat ad Vniuersitatem singuli de dicta Vniuersitate non sunt patroni. Gemin. in c. vnic. nu. 6. de iurepatr. lib. 6.

13 *Est utile* †, quia potest patronus aliquid annuatim exigere ab Ecclesia patronata in recognitionem iuris patrona-

tus, si ita in fundatione ordinatum sit cum Episcopi consensu. c. præterea il secundo, ubi Abb. num. 3. & 4. de iurepatr. Non tamen potest patronus pecuniam pro præsentatione recipere, alioquin simoniam committit. c. quæsitum. de rerum permut. Est utile, quia potest patronus præsentare filium suum, vel suos cōsanguineos, & affines, dummodo sint idonei, & de his videas Lambertin. ubi supra lib. 3. q. 3. per omnes articulos dictæ quæstionis. Et iura supradiçta honoris, oneris, & alimentorum debentur patronis etiam inæqualiter fundantibus, construentibus, & dotantibus, & procedunt in patronis, & in eorum hæredibus, & qui plus contulit pinguis ius habet, & in his attenditur locorum consuetudo. Lambertin. ubi supra q. 4. per omnes articulos d. quæstionis: nec nouus heres, seu patronus postquam Ecclesia est ordinata potest aliquid immutare. Lambertin. ubi sup. q. 5.

14 *Competens* alicui. † Hoc ius patronatus competit ita, femina, sicut masculo. ratio est, quia iura cōcedunt Iuspatro-

tronatus constructoribus, fundatoribus, & dotatoribus Ecclesiarum. c. quoniam. c. nobis de iure patron. Rocch. hic in verbo. competens alicui nu. 1. 15 Item ius patronatus ꝑ ꝑꝑetit etiã illegitime natis. Rocch. ibidem nu. 8. cum ius patronatus omni Christiano competere possit. c. pia mentis, & c. Frigentius. 16. q. 7. & hoc est intelligendum quando ex fundatione. ius patronatus est ad feminas, vel illegitimos transmissibile. Alex. in l. ex facto. S. si quis rogatus nu. 49 ff. ad Trebell. ꝑ Item competit pupillo, vel infanti, qui sit infra septem annos non potest presentare, sed tutor eius nomine presentabit. Abb. in c. fin. num. 9. de concess. prebendæ: si ius patronatus competat Vniuersitati puta populo, an filij familias ꝑ habeant vocem, distinguas cū Rocch. ubi supra num. 19. si filij familias habeant domicilium in domo patris, non habent vocem in presentando, secus si habeant domiciliũ alibi, idq; probatur per doctrinã Innoc. in c. cum ex iniuncto. in fine. de oper. noui nunciat. qui dicit, quod in gerendis ab Vni-

uersitate filij familias sunt vocandi, si alibi, quam in domo patris habet domicilium: sed ubi cum patre domicilium habent, pater tantum est vocandus: & generaliter quando ius patronatus ꝑ competit patri nunquam patre viuente filius habet vocem. Card. in c. Cle. 2. de iure pat. nu. 8. Alia circa quasi possessionem, quæ competit alicui circa presentationem pertractabuntur infra. 19 In Ecclesia. ꝑ Ius patronatus enim potest haberi in Ecclesia Cathedrali. c. nobis de iure patron. Rocch. hic in verbo Ecclesia. nu. 1. sed patronus non presentabit Episcopum in dicta Ecclesia: sed bene alios clericos ad alia beneficia particularia. Item ius patronatus ꝑ haberi potest in Ecclesia Collegiata. l. d. c. nobis: sed Prælati non presentabitur à patrono, sed eligitur à Collegio, & electioni factæ patroni postulabitur assensus. dicto c. nobis. quod fallit quando patronus in fundatione sibi reseruasset presentationẽ Prælati, sibiq; fuisset concessa. ita Card. in dicta Clem. plures. S. quibus. num. 3. in fine de iure patron. & ad

21 & ad alia beneficia in Eccle-
 22 sia Collegiata existentia pre-
 23 sentabit patronus, Rocch. vbi
 24 supra nu. 4. & an ius patron.
 25 possit esse in Ecclesia Con-
 26 uentuali Religiosorum, videas
 27 Rocch. de Curte vbi supra
 28 nu. 7. & Card. Tuscum pract.
 29 concl. iur. lit. I. conclus. 615.
 30 Item ius patroni potest ha-
 31 beri in Hospitali publico de
 32 ius consensu Episcopi constructo.
 33 Si quis ædificatione Auth.
 34 de Ecclesiast. tit. Abb. in c. de
 35 Xenodochijs, de relig. domib.
 36 num. 2. Rocch. ibidem, nu. 8.
 37 sed in sepulchro ius patroni ha-
 38 beri non potest, sed appella-
 39 tur ius funerandi, vt per Roc-
 40 chum de Curte vbi supra nu.
 41 13. de quibus infra late vide-
 42 bimus. *in similib. Rocch.*
 43 *Pro eo, quod est de Diocē-*
 44 *sani consensu.* Ex hoc patet,
 45 quod ius patronatus non acqui-
 46 ritur, nisi Episcopo, vel Diocē-
 47 cesano consentiente, quinimo
 48 non dicitur esse beneficium Ec-
 49 clesia, vel Capella, nisi secuta
 50 approbatione Episcopi, & ita
 51 consensus Diocēsesani debet in-
 52 teruenire in fundatione, con-
 53 structione, vel dotatione. c.
 54 pia mentis. cap. frigentius, &
 55 c. considerandum 16. q. 7. &

25 c. nobis. de iure patr. ¶ An au-
 26 tem consensus Diocēsesani de-
 27 beat interuenire, quando ius pa-
 28 tronatus transferatur de vno
 29 in alium, dicitur cum Abb. in c.
 30 illud, de iure patr. nu. 3. & se-
 31 quentibus, quando ius patro-
 32 natus transit in alium cum
 33 vniuersitate puta cum hære-
 34 ditate, & tunc Episcopi con-
 35 sensus non requiritur. c. ex lit-
 36 teris. de iure patron. si autem
 37 ius patronatus transferatur in-
 38 ter viuos, ex contractu in Ec-
 39 clesiam, vel locū Religiosum,
 40 valet translatio sine Episcopi
 41 consensu. dicto c. illud, & cap.
 42 vnico. de iure patr. lib. 6. Si au-
 43 tem fiat translatio in laicum
 44 ex contractu, non valet sine
 45 Episcopi consensu. dicto cap.
 46 vnico. in princ. à contrario
 47 sensu, & idē est quando trans-
 48 latio fit de vno patrono in
 49 alium: idem est si ex
 50 vltima voluntate ius patrona-
 51 tus transferatur puta ex le-
 52 gato, quod est donatio, tunc
 53 enim non valet nisi cum con-
 54 sensu Episcopi. Abb. in c. cum
 55 in sæculum de iure patr. num. 6.
 56 & Rocch. de his in verbo pro-
 57 teo. num. 4. 5. 6. & 7. & ponit
 58 rationes predictorum. ¶ Po-
 59 test etiam consensus alterius

Præ-

Prælati interuenire, si habeat
iura Episcopalia, & Episcopa-
lem potestatem. Abb. conf. 59
27 col. vlt. & conf. 89. par. 2. † vt
est in Capitulo Illustrium, &
admodum Reuerendorum
Dominorum Canonicorum
Metropolitana, & Primatia-
lis Ecclesiæ Pisana, in quo
residet ordinaria potestas cir-
ca altaria, & Cappellanas di-
ctæ Ecclesiæ, & circa alia be-
neficia dicto Capitulo subie-
cta; qui consensus potest in-
teruenire etiam post factam
donationem, & legatum. c. cu-
ra. de iurepatron. Rot. Rom.
decis. vlt. de iurepatr. in anti-
quis. late Rocch. num. 9. vbi
28 supra: † & si Ordinarius ex
legitima causa nolit consen-
tire translationi, si non possit
cogi, tunc vel beneficium li-
berum remanebit Ordinario,
vel remanebit apud eum, qui
donauit, vel legauit, ex quo
legatum, vel donatio non va-
luit. Card. in c. cum sæculum.
de iurepatron. num. 3. vel si
Ordinarius nolit consentire,
poterit adiri summus Ponti-
fex, qui verisimiliter consen-
tiet, si nil obstat petitioni fa-
ctæ. ita Rocch. hic num. 17. &
29 si dubitetur, † an in constru-

ctione Ecclesiæ interuenierit
Episcopi consensus, si Eccle-
sia sit in forma Ecclesiæ, præ-
sumitur dictus consensus in-
teruenisse. Felin. in c. de quar-
ta de præscription. num. 12.
maxime ex diuturnitate tem-
poris: & consensus tacitus Epi-
scopi aliquando sufficit de
quo vide Rocch. vbi supra
30 num. 20. † Et si quæretur cu-
ius Episcopi consensus requi-
ratur, an Episcopi loci, vbi si-
ta est Ecclesia, an Episcopi
loci illius, qui vult construere,
vt si Pisanus vult Eccle-
siam construere Senis: & di-
cas, quod requiritur consen-
sus Episcopi loci, in quo fun-
datur Ecclesia. Card. in c. no-
bis. in princ. de iurepatron. &
Rocch. vbi supra num. 21. &
31 Sede vacante † Episcopali po-
test Capitulum consensum
prædictum præstare. Gemin.
in c. vnico. de maiorit. & obe-
dient. lib. 6. num. 5. quæst.
23. Nec potest Episcopi con-
sensus facere patroni vnus
Capellæ, vel Ecclesiæ ex pri-
uilegio aliquem, qui non
fundauerit, nec construxe-
rit, nec dotauerit Ecclesiam
ipsam vel Capellam. Abb. in
conf. 106. n. 4. secundo vol.
quia

quia non potest Episcopus rei sacrae sine legitima causa hanc seruitutem iurispatronatus imponere: quod non procedit quando verus patronus cum consensu Episcopi vult in alium iurispatronatus transferre.

Ecclesiam fundauit. Fundare quis dicitur Ecclesiam, quando assignat fundum vbi construi debet Ecclesia. c. no bis. & ibi Doct. de iurepatr. vulgo tamen dicuntur Fundatores, qui Ecclesiam construxerunt, vel in esse deduxerunt; sed ex sola fundi assignatione non efficitur quis patronus in totum; & ideo si quis dat fundum pro Ecclesia construenda, & alter eam construit, alter autem eam dotet, omnes erunt patroni, Abb. in rub. de iurepatr. num. 6. & si Ecclesia destructa si alibi edificetur dominus primi fundi non erit amplius patronus. Innoc. in d. rubr. de iurepatr. num. 2. in fine, & si ipse, qui fundum dedit, velit Ecclesiam construere, & dotare, Episcopus non debet alium admittere, vt euitetur dissensio. Card. in d. c. no bis. num. 6. q. 7. & si fundi,

& aliorum assignatio fieri debet de consensu Episcopi ad hoc, vt acquiratur iurispatr. Card. in dicto cap. nobis. in princ. & si Ecclesia sit constructa in fundo meo in scio, si postea sim contentus dominium fundi in Ecclesiam transferre, efficior patronus. Card. in dicto cap. no bis. num. 3. opposit. 4. & acquiritur iurispatronatus, etiam quando quis simpliciter assignauit fundum pro Ecclesia construenda, ipsamque construxit, & dotauit, nec dixit se esse velle patronum. Rota Roman. decis. 5. de iurepatr. in antiquis. cap. significauit; vbi Abb. Card. & Felin. de testib. & si quis referuet sibi iurispatr. censetur etiam referuasse suis hereditibus. Calderin. de iurepatr. conf. 4. & si quis habeat aliquod ius super fundo super quo Ecclesia construitur, si consentiat constructioni efficitur compatronus, vt si quis utile, alter directum dominium fundi habeat. Rocch. vbi supra in verbo Ecclesiam fundauit. num. 19.

Construxit. Construere dici-

41 dicitur ¶ is, qui facit expensas
 in construendo Ecclesiam,
 non autem faber, qui eam
 construit. Card. in dicto cap.
 nobis. num. 6. 8. & 9. ille
 enim dicitur facere, cuius
 nomine fit. cap. qui facit. de
 regul. iur. lib. 6. nisi faber
 operam suam ponat gratis,
 vt sit patronus. Card. in di-
 cto cap. nobis. quæst. 9. in
 princip. nec ex sola constru-
 42 ctione acquiritur ¶ ius patron.
 sed vt supra dictum est re-
 quiritur, quod quis prius fun-
 dum dederit, & alter dotet,
 & omnes erunt patroni: &
 43 si quis ¶ Ecclesiam constru-
 xerit, potest cogi ab Episco-
 po, vt eam dotet. Abb. in
 cap. cum sicut. num. 3. de
 consecrat. Eccles. vel Alt. &
 omnia hæc fieri debent cum
 44 consensu Episcopi. An ¶ au-
 tem ex refectione, vel repa-
 ratione Ecclesie quis patro-
 nus efficiatur, dicendum est,
 quod si Ecclesia non est fun-
 ditus destructa; tunc refi-
 ciens non efficitur patronus.
 glos. 1. in cap. 3. de iurepa-
 tron. reficiens enim non di-
 citur proprie facere; si vero
 Ecclesia est funditus destru-
 cta, tunc reficiens efficitur

patronus accedente consen-
 su Episcopi. glos. vbi supra
 in dicto cap. 3. & qui primo
 construxit preferendus est a-
 lijs in reficiendo, hoc enim
 est æquum. Card. in dicto
 cap. 3. num. 3. Et si testator
 45 mandauit ¶ ecclesiam con-
 strui sine præfinitione tem-
 poris, tunc per hæreses con-
 struenda erit infra annum
 computandum à die moni-
 tionis faciendæ per Episco-
 pum. cap. nos quidem. &
 ibi Doct. de testam. respe-
 ctu operis inchoandi datur
 annus; sed respectu operis
 complendi consideranda est
 qualitas operis. Abb. in dicto
 46 cap. nos quidem; & si ¶ te-
 stator mandet ecclesiam con-
 strui in certo loco, in quo po-
 terea construi non possit, hæ-
 reses cogetur construere in alio
 secundum voluntatem Epi-
 scopi. d. cap. nos quidem.
 & ibi Doct. de test. & si te-
 stator mandet construi eccle-
 siam, nec dicat in quo loco,
 eo casu locus eligitur de
 consensu Episcopi. Rocch.
 vbi supra num. 20. & si te-
 47 stator mandet ¶ ecclesiam
 construi, sed testamentum
 sit imperfectum, an hoc sit
 adim-

adimplendum fauore piæ cau-
sæ, de hoc Rocch. vbi supra
num. 27. Bart. in l. in testa-
mento. ff. de fid. libert. &
Doct. in l. hac consultissima.
§. ex imperfecto. C. de testa-
ment. & si ecclesia sit con-
48structa, & † non constat quis-
nam construxerit præsumitur
constructa ex oblationibus fi-
delium, qui non intendebant
in ea acquirere ius patr. & sic,
quod ecclesia sit libera præ-
sumitur, non autem quod sit
patronata. Abb. in cap. que-
relam. de elect. num. 9. in
fine.

49 *Et dotauit.* Acquiritur tigi-
tur ius patr. ab eo, qui funda-
uit, ab eo, qui construxit,
& ab eo, qui dotauit, quam-
uis hodie de consuetudine
aliud seruetur aliquando: si
enim in Altari, vel Capella
fundata sub nomine alicuius
sancti, vel sanctæ in qua iam
fit creatum ius patron. per
vnum, si alter ordinet alium
Cappellanum, & dotem,
dicendo se ibi fundare vnam
Cappellam sub vocabulo al-
terius sancti, quod talis ad-
mittitur tanquam patronus
ad præsentandum, nec est
compatrona ecclesia ratione

fundi, vel constructionis, &
in prouisione beneficiorum
maxime consuetudo præfer-
tur iuri communi. cap. cum
ecclesia Vulterana. vbi Abb.
col. vlt. num. 10. de elect.
50 & id seruetur in † ecclesia
Metropolitana Pisana, in
qua vltra sexaginta adsunt
Capellæ; & si quis de nouo
Capellam funder, & dotet,
nihil noui construit, sed tan-
tum ad aliquod vetus altare
ordinat cum dote nouum
Cappellanum sub titulo ali-
cuius Sancti, & ipse dotans
est patronus solus; vt fecit
carissimus auunculus meus D.
Iosephus Mazzolius ciuis Pi-
sanus, qui ex testamento me-
diante persona suorum hære-
dum fundauit, & dotauit in
dicta ecclesia Metropolitana
Pisana nouam Cappellaniam
sub titulo sancti Dominici ad
Altare Gloriosissimæ Virgi-
nis Mariæ nuncupatæ sub or-
gano ex Ordinarij approba-
tione, & dictis hæredibus so-
lis fuit reseruum totum
ius patron. hæredesq; præ-
sentauerunt Rectorem, qui
fuit institutus. Et est in paci-
51 fica possessione. Et si † eccle-
sia sit fundata, & constructa
fine

fine dote, ex dotatione po-
 stea cum consensu Episcopi
 acquiritur iuspatr. tam si do-
 tetur ante consecrationem
 dictæ ecclesiæ. glos. in cap.
 piæ mentis 16. q. 7. quam
 post consecrationem. Innoc.
 Card. & alij in rubr. extra.
 de iurepatronat. & Rocch.
 num. 4. in hoc verbo & do-
 52tauit. Si autem † Ecclesia ab
 initio sit dotata, & postea
 diminuta sit dos, quod si al-
 lius dotem suppleat, & au-
 geat non acquirit iuspatron.
 Card. in c. 3. num. 2. quæst. 1.
 de iurepatr. si tamen primus
 patronus consentiret augu-
 mento dotis, & esset conten-
 tus augmentem dotem esse
 compatronum suum, id face-
 re posset Episcopo consen-
 tiente. Rocch. vbi supra
 53num. 5. si quis † autem non in
 poenam delicti per iudicem
 cogatur Ecclesiam dotare,
 vt quia eam construxit effici-
 tur patronus. Card. in dicta
 Rubr. num. 3. de iurepatron.
 quamuis Rocch. hic num. 7.
 contrarium sentiat: si quis au-
 54tem Ecclesiæ † aliquid re-
 linquat ex legato, donatio-
 ne, vel relicto, non tamen
 55aliquid acquirit iuspatron.

& ratio est, quia iste non di-
 citur dotator, sed benefactor,
 iura autem indulgentius patr.
 dotanti, non benefactori. c.
 filijs. 16. q. 7. Abb. in d. cap.
 3. num. 10. de iurepatr. Do-
 55tatio † autem regulariter fie-
 ri debet ante constructionem
 ecclesiæ. can. nemo. 9. de
 consecrat. distinct. 2. si au-
 tem ante non sit constituta
 dos, debet post constructio-
 nem constitui. glos. in c. piæ
 mentis. in verbo collata. 16.
 56quæst. 7. quanta † autem dos
 sit ecclesiæ assignanda, dicitur
 in dicto c. nemo. quod. s.
 tantum debet assignari ec-
 clesiæ, quod sufficiat ad ne-
 cessaria ministrorum, & ad
 luminaria, tradit Abb. in
 cap. cum sicut. num. 5. de
 consecrat. ecclesiæ, vel altar.
 & glos. in c. vt quisque. ver-
 bo clericum. de vita, & ho-
 nestate cleric. & si in rei ve-
 ritate dos ecclesiæ assignata
 non sit congrua, & Episco-
 pus consentiat, tamen do-
 tans non fit patronus. gloss.
 1. in cap. quicumque. il se-
 condo 16. quæst. 7. & argu-
 mento eius, quod ait Abb.
 in cap. 1. not. 1. de censib.
 57& in † dotatione quamuis
 con-

congrua semper requiritur
Episcopi cōsensu. Doct. in c.
nobis de iurepatr. & si plures
58 dotent Ecclesiam, † omnes
erunt patroni. Abb. in dicta
Rubr. ante finem de iurepatr.
& si plures dotent, & vnus
plus conferat quam alius, om-
nes sunt æqualiter patroni.
Host. in summa tit. de iurepa-
tronatus. §. qualiter transfe-
ratur vers. quid si plures nu.
7. Rocch. vbi supra num. 21.
& 22. nisi aliter esset expref-
sè inter eos dispositum, & qui
dat præcium pro emenda do-
te fit patronus. Ioann. Andr.
in dicto cap. nobis. super ver-
bo construxit de iurepatr. &
efficitur quis patronus præ-
bendæ Cathedralis, vel Col-
legiatæ Ecclesiæ si dotem
assignet pro præbenda cum
consensu Episcopi, & Capi-
tuli. Abb. in cap. suggestum
de iurepatr. num. 3.

Ipsè, vel is, à quo causam
habuit. Agèdum est hic quot
59 modis † iuspatr. transferatur,
qui quatuor sunt, scilicet per
successionem, per donationē,
per permutationem, & per
translationem Vniuersitatis,
in qua fit iuspatr. ita dicit, &
probat gloss. in cap. piæ men-

Praxis Iurispatron.

tis. in verbo fundatione. 16.
quæst. 7. & gloss. in verbo em-
ptorum in cap. cum sæculum
de iurepatr. quæ ait, Iuspatr.
transire facit nouus hæres res
permutata, donatio, vendi-
tioq; & ita communiter alij.
60 Primo transfertur † iuspatr.
per successionem, quæ suc-
cessio fit in stirpes, non in
capita, & ideo si plures vni
succedant habentur loco v-
nius; clement. plures, & ibi,
Doct. de iurepatron. & ideo
si duo patroni decedant, vnus
relinquat decem hæredes,
alius duos, ita potens erit
vox illorum duorum, sicut il-
lorum decem: si autem vnus
tantum sit ecclesiæ patronus,
& decedat pluribus relictis
hæredibus, tunc hi hæredes
succedunt in capita, si tamen
postea vnus ex his hæredi-
bus, vel omnes decedant, &
quilibet eorum relinquat hæ-
redes, tunc successio fit in
stirpes, & hæredes vnius hæ-
redis habentur pro vno. Card.
in dicta Clement. plures, &
procedit tam in hæredibus ex
testamento, quam ab intesta-
to, & dicta Clement. plures
procedit, & dicta declaratio
quando iuspatr. descenderet

B ad

ad plures per viam contractus puta ex donatione: procedit etiam idem si sint hæredes sui, vel extranei masculi, seu feminae: cum ergo plures hæredes patroni habeantur pro vno, si in præsentando sint inter se discordes, tunc maior pars omnium minorem absorbet, non autem maior pars comparatione minoris. Card. in Clement. plures col. 4. versic. item per hæc dicta de iurepatr. Rocch. hic num. 6. in verbo ipse, vel is, à quo, & si quattuor sint patroni, & vnus patronus sit hæres alterius patroni, duas
 61 voces habebit. † & iuspatron. non transit ad hæredes extraneos, quando in fundatione fuit expressum, quod transiret tantum ad hæredes sanguinis de consensu Episcopi.
 62 Rocch. hic nu. 18. † nec transit iuspatr. ad fideicommissarium vniuersalem: sed remanet apud hæredem grauatū, quia ad fideicommissarium ea transeunt, quæ concernūt commodum pecuniarium. Bart. & alij communiter in l. quia perinde. ff. ad trebelli.
 63 & potest † hæres præsentare etiam quod non sit missus in

possessione hæreditatis, quia in puris incorporalibus sufficit habere ius. Innoc. in c. cum nostris. num. 3. versic. item nonne peccaret. de concess. præben. Cardin. supra num. 6.
 64 Item permutari potest † iuspatron. tantum cum alio iure spirituali. Hostien. in tit. de iurepatr. in summa. §. qualiter transferatur. versic. res permutata, alias esset simonia: & in dicta permutatione requiritur Episcopi consensus, & idem est si quis habeat compatronum, & ei relaxet iuspatron. tunc enim etiā requiritur Episcopi consensus. Abb. in cap. ex insinuatione. n. 5. de iurepatr. idē
 65 est † si iuspatr. donetur laico, tunc enim Episcopi consensus requiritur, secus si donetur loco religioso. Hostien. vbi supra in versic. donatio, & hæc est communior, & verior opinio. Abb. in dicto cap. illud. de iurepatr. num. 5. potest etiam fieri donatio præsentationis faciendæ retento iurepatr. dicta Clement. plures. de iurepatr.
 66 An autem † donatarius iuspatr. possit donantem præsentare, dicas, quod si concess-

cessio sit facta donatario tãquam procuratori, non potest præsentari donans; si autem concessio sit facta tamquam donatario, tunc potest donans ab eo præsentari. Rocch. vbi supra num. 37.

Transfertur iuspatr. quar-
67to modo † per translationem Vniuersitatis, vt in venditione hæreditatis, vel alterius vniuersitatis. ad tex. in l. qui tibi. C. de hæred. vel actio. vend. Doct. communiter in
68c. ex litt. de iurepat. † & Vniuersitas in proposito nostro ea dicitur, quæ absq. alia expressione iura vniuersitatis in se continet, sicuti est Villa, vel Castrum & similia: vel aliter Vniuersitas est, quæ continet iurisdictionem, honorem, districtum, & similia: vel Vniuersitas dicitur, quæ continet in se corporalia. In
69locatione etiam † Vniuersitatis transit iuspatr. & præsentatio spectat ad conductorem si ecclesia vacet locatione durante, dummodo locatio sit perpetua, vel talis, per quam dominium vtile in conductorem sit translatum, nisi fuerit in locatione exceptum iuspatr. secus in locatio-

ne ad tempus modicum, casus est, & ibi Doct. in c. ex literis. de iurepatr. & hæc est magis communis opinio teste Rocch. vbi supra num. 58.
70 Si autem † Vniuersitas sit pignori data, & vacet ecclesia creditor pignoris nomine dictæ Vniuersitatis præsentare non potest, ita secundum communem intellectum, vt per Abb. ibi in r. not. in c. cum Bertoldus de re iud. & ibi glos. vlt. reddit rationem communem, scilicet quia creditor tenetur restituere omnem fructum, vel quasi, quem capit ex pignore, vel in sortem computare; sed si iuspatr. transfret in creditorem, & præsentaret, non posset restitui ipse fructus, idest dicta præsentatio, nam si præsentatus sit institutus, non debet postea remoueri. cap. consultationibus. de iurepatr. non posset etiam dari æstimatio, quia præsentatio est inæstimabilis vt res annexa spiritualitati; transit etiam iuspatr. cum Vniuersitate in dotem data. Rota Rom. decis. 10. de iurepatr.
71 in nouis. Ex † confiscatione etiam bonorum, alicuius trã-

20 Pars I. Lib. I. Cap. I.

fit iuspatr. in fiscum . Rocch. hic num. 65. quamuis alij velint, quod tali casu iuspatr. redeat ad ecclesiam patronatam, & sic ecclesia libera remaneat, quæ opinio est æquior, vt ibidem per Rocchum. & potest ꝑ patronus in præiudicium descendendum, & suorum legitimorum, hæredum renunciare iuripatr. Rot. Rom. decis. vlt. num. 4. de iurepatr. in antiquis, secus si iuspatr. competat illis de parentela tantum. Rocch. hic

73n. 73. ꝑ An autem iuspatr. transferatur de vna persona in aliam per præscriptionem, & sic an iuspatron. præscribi possit, late id examinat Rocch. hic num. 81. vsque ad 90. vt infra dicemus.

Solus, vel alio concurrente.

74 Ex hoc patet, ꝑ quod si quis solus fundet, construat, & dotet, solus est patronus: si autem vnus fundet, alius construat, & alter dotet, tunc omnes erunt patroni, vt supra dictum est.

FINIS LIBRI PRIMI.

LIBER SECVNDVS

continet quomodo Iuspatr. creetur, & acquiratur.

CAPVT PRIMVM.

Quomodo creetur Iuspatr.

SVMMARIVM.

1 Iuspatronatus est ius artificiale, creatur, & in esse deducitur hominis opera. 2 Id fit mediante fundatione, constructione, & dotatione ecclesie. 3 Patroni fiunt predicta facientes. 4 Iuspatr. aliud in abstracto, & 5 Aliud quando ad esse deducitur. 6 Consensus Diocesani requiritur in acquisitione iurispatr. 7 Fundantes, construentes, & dotantes Ecclesias si nihil dicant de iurepat. tamen fiunt patroni. 8 Ratio quare consensus Diocesani requiratur.	9 Et consensus predictus debet esse expressus. 10 Consensus predictus quando presumatur interuenisse. 11 Consensus Diocesani requiritur, in cuius Diocesi fundatur Ecclesia. 12 Consensus predictus prestatur a Capitulo Sede Episcopali vacante. 13 Consensus dictus requiritur siue laicus, siue clericus fundet ecclesiam. 14 Etiam si fundatio fiat ex iussu testatoris. 15 Qui consensus etiam post fundationem potest interuenire. 16 Heres fundans ecclesiam iussu Episcopi alibi contra testatoris voluntatem, penam

B 3 non

- non incurrit.
- 17 Consensus prædictus potest esse etiam Prælati inferioris.
- 18 Consensus Episcopi requiritur, non simul & Capituli.
- 19 Diæcesanus si nolit consentire, compellitur per eius Superiorem.
- 20 Ut per eius Metropolitanum.
- 21 Consensus prædictus si absit, Diæcesanus potest Ecclesiam destruere, non autem qui eam fundavit.

Nunc videndum est quomodo Iuspatr. creatur, & acquiratur. Iuspatronatus ergo est ius artificiale, non naturale; Nam, creatur, & in esse deducitur mediante hominis opera, seu artificio, cum quis dat fundum pro ecclesia construenda, seu construit, vel dotat Ecclesiam, Cappellam, vel Altare, & sic artificialiter deducit rem de non esse ad esse. Card. Abb. & alij in Rubr. de iuspatr.

3 Iuspatr. creatur et ex collatione fundi, ex constructione, seu dotatione; Ideoque

prædicta facientes acquirunt iuspatr. cap. filijs 16. q. 7. Unde versus,

Patronum faciunt dos, & edificatio, fundus.

Vide Card. Tuscum practic. Conclus. iuris, littera I. conclus. 600. & Cardin. Seraphinum decis. 518. Rot. Roman. & Praxim Archiepisc. Leonis parte secunda. cap. 21. num. 35. de iurepatr. & Rotam Roman. part. 2. decis. 269. nu. 2. in nouissim. & Cassadorum decis. 6. num. 2. de iurepatron. & qui fundum tradit fit patronus si transtulit dominium fundi in ecclesiam. Lambertin. de iurepatr. lib. 1. parte 1. q. 2. artic. 2. & num. 2. & iuspatr. aliud fuit creatum et in abstracto quando hoc iuspatron. fuit inuentum à Legislatore; aliud est iuspatr. quod creatur & et in esse deducitur, quando ecclesia, cappella, altare, seu quodcunque beneficium creatur: nec sufficit fundatio, constructio, & et dotatio, sed requiritur consensus Diæcesani in ædificatione, & reservatione iuspatr. ita probat Lambert. vbi supra art. 3. n. 5. & seq. & Card. Tuscus vbi

supra. & si fundans, con-
 7 struens, & † dotans nihil
 de reseruatione iurispatr. di-
 xerunt, acquirunt tamen ius-
 patr. dummodo expresse il-
 lud non remiserint, ita est
 communis opinio, de qua
 Lambert. vbi supra artic. 4.
 8 nu. 12. ratio † quare dictus
 cōsensus requiratur est, quia
 cum ius istud sit spirituale,
 non possunt laici propria au-
 ctoritate spiritualia tractare.
 cap. 2. de Iudic. Lambertin.
 9 art. 5. vbi supra. & iste † con-
 sensus expressus requiratur,
 10 nec sufficit tacitus, & † iste
 consensus præsumitur inter-
 uenisse, maxime cum diu ec-
 clesia pro ecclesia sit habita,
 & in ea missæ sunt celebratæ,
 & sunt campanæ, Lambert.
 vbi supra art. 6. & 7. num. 2.
 Card. Seraphin. decis. 871.
 11 requiratur † autem consensus
 Diœcesani illius loci, in quo
 fundatur ecclesia. Card. in
 cap. nobis. de iurepatr. num.
 1. Lambert. artic. 8. vbi su-
 12 pra, & † Sede Episcopali va-
 cante potest Capitulum da-
 re licentiam ecclesiam ædifi-
 candi, vt acquiratur iuspatr.
 & est communis opinio, de
 qua Lambert. artic. 9. num.

6. vbi supra, & prædictus con-
 13 sensus † requiratur siue sit
 laicus, siue sit clericus, qui
 ecclesiam fundat. Lambert.
 art. 10. vbi supra. dictus con-
 14 sensus † requiratur etiam in
 Cappella fundanda ex iussu
 testatoris, & tunc cum dictus
 consensus interuenit, post
 eius mortem iuspatr. ortum
 duxisse dicitur à die præstiti
 consensus, & ideo dictum
 iuspatr. non dicitur esse in
 hæreditate testatoris. Lam-
 bert. artic. 11. num. 2. vbi su-
 pra, qui consensus potest etiã
 15 post foundationem † interue-
 nire. Lambert. art. 12. vbi
 supra. Cum ergo dictus con-
 sensus Episcopi requiratur, si
 hæres fundat ecclesiam ali-
 16 bi, quam † iusserat testator
 Episcopo sic iubente, in pœ-
 nam cōminatam non incidit.
 arg. c. nemo. il 1. de consecr.
 distinct. 1. Lambert. art. 13.
 17 vbi supra, & in † creatione iu-
 rispatr. potest interuenire
 cōsensus inferioris Episcopo,
 dummodo habeat Episcopa-
 lem potestatem, & in tali fun-
 18 datione solus Episcopi † con-
 sensus requiratur, nec est ne-
 cessarius consensus Capituli.
 Lambertin. art. 14. & 15. vbi

24 Pars I. Lib. II. Cap. II.

19 supra. Et si † Dioecesanus non vult consentire potest compelli per superiorem, vel superior ipse potest consentire. Card. in cap. nobis quæst. 6. de iurepatr. Abb. conf. 59. col. 3. vers. 3. principaliter confidero par. 2. Lambert. vbi supra art. 16. qui Dioecesanus Episcopus † potest compelli per suum superiorem puta Ar-

chiepiscopum. Doct. in c. nullus de iurepatron. Lambert. 21 vbi supra art. 17. & si † ecclesia sit fundata sine Dioecesani consensu poterit demoliri & reuocari per dictum Dioecesanum, non autem per fundantem, maxime nolentem Dioecesano. Lambert. vbi supra art. 18.

CAPVT SECVNDVM.

Quomodo acquiratur Iuspatr. per fundantes, construentes, seu dotantes.

SVMMARIVM.

- 1 Fundans, constituens, & dotans Ecclesiam sunt patroni insolidum.
- 2 Quod procedit alternativè unum faciendo.
- 3 Si plures fundent, omnes sunt patroni.
- 4 Si plures construant, omnes sunt patroni.
- 5 Et procedit etiam in fabricantibus operam ad constructionem.
- 6 Si plures dotent, omnes sunt patroni.

- 7 Si vnus omnia perficit solus fit patronus.
- 8 Consensus Dioecesani in supradictis requiritur.
- 9 Iuspatr. in abstracto est indivisibile, sed quoad executionem divisibile.
- 10 Ecclesia vbilibet potest edificari nisi sit prohibitum.
- 11 Patronus quis efficitur si det domum, vt sit Ecclesia.
- 12 Dominus fundi fit patronus si in suo fundo fundetur Ecclesia sine eius sciëntia si rati fuerit.
- 13 Et si construens bona fide fuerit dicto casu fit patronus, quia

- quia construxit.
- 14 Aliquando quis cogitur fundum vendere pro edificanda Ecclesia.
- 15 Inuito plebano potest fundari Ecclesia intra fines sue Ecclesie.
- 16 Inuito rectore potest construi Altare in eius Ecclesia.
- 17 Inuito patrono potest construi altare in Ecclesia patronata.
- 18 Si fundus sit Ecclesie, ei acquiritur ius patr.
- 19 Ecclesia potest edificari in fundo subiecto fideicommissio.
- 20 Ecclesia si fundata sit in fundo communi iocius cogitur partem suam vendere.
- 21 Ecclesia alibi potest edificari, si non possit edificari ubi iussit testator.
- 22 Si testator non designet Ecclesiam, fiet arbitrio Diocesani.
- 1 **D**Ans ꝛ fundū, construēs, seu dotans ecclesiam cum cōsensu Diocesani, quilibet in solidum erit patronus cap. pia mentis. cap. Frigentius. 16. q. 7. cap. nobis de iure patron. Abb. in Rubr. de iure patron.
- 2 Ampliatur ꝛ primo dicta conclusio procedere alternative, si dederit fundum, vel

- construxerit, seu dotauerit, & non cumulative, & sic, quod sufficiat vni fundasse, vel construxisse, licet alia facta non fuerint. Lambert. art. 1. q. 3. par. 1. lib. 1.
- 3 Ampliatur secundo, ꝛ vt nō solum omnes illi supradicti sint patroni in solidum, sed etiam si plures simul darent fundum, omnes erunt patroni in solidum cum construente, & dotante. Abb. in Rubr. de iure patr. Lambert. vbi supra, art. 2. dummodo dent fundum sufficientem pro ecclesia.
- 4 Ampliatur ꝛ procedere, quod si plures simul construxerunt ecclesiam omnes erūt patroni in solidum cum fundante, & dotante. Abb. in d. Rubr. ante finem. Card. in dicto cap. nobis col. vlt. de iure patr. Lambert. vbi supra art. 3. dummodo isti sufficienter construxerint, nam si vnus nunc parum daret, nunc alter dicerentur benefactores, non constructores.
- 5 Ampliatur ꝛ procedere etiam si faber, seu murarius dedit operam sine precio alter ligna, alius camenta, alter præcium, nam si ita conueniunt omnes erunt patroni info-

3 in solidum cum fundante, &
 4 dotante. Card. in dicto cap.
 nobis quæst. 9. Lambert. art.
 4. vbi supra.
 6 Ampliatur ꝑ procedere in
 pluribus dotantibus æquali-
 ter, vel inæqualiter, si simul
 conuenerunt sufficienter do-
 tare, vt omnes sint in solidum
 patroni cum fundante, & con-
 struente. Abb. in cap. 3. de ec-
 cles. ædific. num. 4. & in di-
 cta Rubr. de iurepatr. Lam-
 bert. art. 5. & si ꝑ vnus solus
 velit fundare, construere, &
 dotare ecclesiam, non admit-
 tetur alter, nisi eo volente,
 quia expedit ecclesiæ, magis
 habere patronum, quam plu-
 res secundum Card. in Cle-
 ment. plures. col. 3. de iurepat.
 8 Lambert. art. 6. vbi supra. ꝑ Et
 semper quando vnus omnia
 prædicta implet, vel plures,
 semper in quolibet ipsorum
 volentium esse patronos re-
 quiritur consensus Diocesa-
 ni. Lamber. vbi supra art. 7.
 & si plures sint, vt supra, om-
 nes sunt patroni in solidum,
 9 quia ius patr. est ꝑ indiuisibile
 in abstracto, sed quo ad exe-
 cutionem est diuisibile; & ideo
 si vnus fundauit, & constru-
 xit habebit duas voces, si

vnus dotauit, habebit vnam
 vocem. Lambert. vbi supra
 art. 8. num. 8. & 10. Eccle-
 10 sia ꝑ autem debet, & potest
 ædificari in omni loco, nisi
 reperiatur expresse prohibi-
 tum. c. ecclesias 13. de con-
 secrat. distinct. 1. dummodo
 locus sit liber ab omni serui-
 tute, & onere. Lambert. art.
 9. vbi supra.

Acquitur etiam ius patr.
 11 si quis domum suam ꝑ pro ec-
 clesia relinquat, & sic, vt sit
 ecclesia, & si sit apta sine
 noua constructione erit pa-
 tronus, quia dedit fundum,
 & quia construxit, alias pro
 fundo dato tantum erit pa-
 tronus. Lambert. artic. 10.
 12 vbi supra, & ꝑ si super fundo
 alieno ecclesia fundetur in-
 scio domino fundi, dominus
 fundi acquirat ius patr. res-
 pectu fundi, & constructionis.
 Card. in dicto cap. nobis, op-
 13 pos. 4. dummodo dominus
 fundi ratum habuerit, & Dio-
 cesanus consenserit, secus si
 construens bona fide fecit, &
 dominus fundi ratum habuit,
 tunc. n. dominus fundi erit pa-
 tronus ratione fundi, & con-
 structor erit patronus ratio-
 ne constructionis. Lamber. art.

12. vbi supra: & licet ecclesia sit fundata in fundo alieno in scio domino, non tamen potest dirui iussu domini. gloss. in cap. Apostolicos. in verbo construxisse.

12. quæst. 2. Lambert. artic.

13. vbi supra. Et potest quis

14. cogi & vendere fundum pro ecclesia ædificanda, quando ex aliqua necessitate populi pro sacramentis administrandis ecclesia ædificanda sit. Lambert. art. 14. vbi supra, & inuito etiam Plebano potest

15. infra fines & illius matricis ecclesiæ fundari Altare, Cappella, vel Ecclesia, de consensu tamen Dioecesani. Lambert. artic. 15. vbi supra, & fundans iuspatron.

16. acquirit, & ita etiam & acquiritur iuspatr. per constructionem Altaris in ecclesia, Rectore illius contradicente, cum consensu tamen Dioecesani. argum. cap. omnes basilicæ 16. q. 7. Lambert. art. 16

17. vbi supra, & idem est si dotem, & construat Cappellam in ecclesia patronata, nam non requiritur consensus patroni; sed Dioecesani. Lambert. art. 17. vbi supra, & si Episcopus dat fundum

18. ecclesiæ pro ecclesia & noua ædificanda, & iuspatron. ratione dicti fundi acquiritur ecclesiæ, cuius antea erat fundus. Lambert. artic. 18. vbi supra; si autem ex pecunia aliena quis in fundo proprio construat ecclesiam, tam ex datione fundi, quam constructionis iuspatr. acquirit. Lambert. artic. 19. vbi supra, nisi esset pecunia priuilegiata ecclesiæ, militis, vel pupilli, & ratum habeat factum à domino fundi, tunc enim dominus pecuniæ ratione constructionis, & dominus fundi pro fundo erunt patroni, & si plures sint domini fundi, puta quia vnus directum, alter vtile dominium habeat, omnes erunt compatroni. Abb. in rubr. de iurepatr. Lambert. artic.

20. vbi supra. Potest etiam

19. ædificari & ecclesia in fundo subiecto fideicomisso, si hæres ex eo quartam detrahere debeat, nam tunc fauore ecclesiæ condominus tenetur pro re precium habere, vel iuspatr. pro sua rata. per doctrin Bald. in l. 2. §. vlt. per illum text. C. de comm. ser. manumiss. Lambert. vbi supra

20pra artic. 21. & † si testator
mandet per hæredem eccle-
siam construi in fundo com-
muni cum alio, socius cogi de-
bet partem suam hæredi ven-
dere. Lambert. vbi supra ar-
tic. 22. & eadem ratione si
21 testator † mandet ecclesiam
construi in certo loco, & ibi
construi non possit, construe-

tur in alio loco de Dicecfa-
ni consensu, & hæres erit pa-
tronus. & si testator non de-
22 signet † ecclesiæ longitudi-
nem, vel latitudinem, Die-
cesanus arbitrabitur quid sit
agendum de his. Lambert.
vbi supra art. 24. & 25. vide
Card. Seraphin. decis. 1149.

CAPVT TERTIVM.

Acquiritur ius patr. re perfecta.

SUMMARIVM.

- 1 Ius patronatus acquiritur
re perfecta.
- 2 Qui cœpit ecclesiam adifi-
care cogitur eam perficere.
- 3 Et infra quinquennium te-
netur complere adificationem.
- 4 Promittens ecclesiam con-
struere complere cogitur.
- 5 Coactus perficiens eccle-
siam fit patronus.
- 6 Hæres coactus adificans
ecclesiam iussu testatoris fit
patronus.
- 7 Aliquando cogi potest quis
ad fundandam ecclesiam ex
causa necessitatis.

- 8 Qui cogi possint ecclesiam
adificare.
- 9 Dote incompetente quis non
fit patronus tanquam dotans,
sed ex privilegio.
- 10 Ius patr. potest reservari ha-
redibus, & extraneo.
- 11 Hæres si moriatur infra
tempus, quo debebat ecclesiam
adificare, tenetur eius hæres.
- 12 Relicta pro construenda
ecclesia si non sufficiant, con-
uertantur in pios usus, de
consensu Episcopi.
- 13 Ecclesiam tenetur adifica-
re hæres ex testamento imper-
fecto, si probari possit.
- 14 Hospitale si cõstrui debeat,
illius

illius vice non est construendum Monasterium.

Ius patronatus non acquiritur, nisi res sit perfecta, non enim sufficit fundare, & construere ecclesiam; sed requiritur illius perfectio: & ideo si quis coepit tantum aedificare ecclesiam, & alius perficiat, perficienti acquiritur ius patr. Lambert. de iure patr. lib. 1. part. 1. quaest. 4. artic. 1. ut si qui incepit morte impeditus, vel alio iusto impedimento destitisset, & si quis coepit ecclesiam aedificare, potest cogi eam perficere. §. si quis autem voluerit. Authent. de ecclesiast. tit. c. nemo. de consecrat. dist. 1. Lambert. artic. 2. vbi supra. tenetur tamen quis aedificationem comple- re intra quinquennium a die exordij si sit ecclesia, si autem locus pius intra annum, tam ipse, quam eius haeres. §. si quis aedificatione. Authen. de eccles. tit. vbi loquitur de haerede, qui cum sit eadem persona cum defuncto, idem de defuncto videtur dicendum, vel hoc totum Episcopus arbitrabitur.

dicto c. nemo. vbi gloss. verbo domum. gloss. in cap. ad audientiam. il primo. verbo honor. de eccles. aedifican. Lambert. artic. 3. vbi supra; 4 idem procedit si quis promittat ecclesiam construere, compellitur enim id comple- re. Lambert. artic. 4. vbi supra, potest autem compelli per Dioecesanum ex officio suo, vel potest cogi actione in factum ab eo, cui facta est promissio, vel a quolibet de populo favore ecclesiae, quae actio in factum datur vbicunque aequitas suadet talem actionem dari, vbi alia actio non est expressa. l. quia. 11. & ibi Bart. ff. de praescriptis verb. Lambertin. artic. 5. vbi supra. & quamuis coactus quis tamen ecclesiam perficiat, tamen acquirit ius patronatus. Lambert. artic. 6. num. 7. vbi supra, quamuis alij teneant hoc casu non acquirere ius patronatus. tamen est in haerede, qui ex iussu testatoris tenetur ecclesiam fundare, quamuis enim talis haeres coactus faciat illud; tamen acquirit ius patr. Lambert. artic. 7. vbi supra, & aliter quando qui tamen nec incepit, nec pro-

promisit ecclesiam ædificare potest cogi ad ecclesiam ædificandam ex causa necessitatis, vt in casu cap. 3. de eccles. ædifican. aliquando enim Episcopus, aliquando
8 populus, aliquando ꝑ curatus cogi potest ad ecclesiam ædificandam, vt per Lambert. artic. 8. vbi supra, & per eos acquiritur iuspatronatus.

Nunquam autem competit iuspatronatus, nisi re perfecta, scilicet ecclesia fundata, constructa, & dotata ꝑ competenter; nam si dos non sit competens iuspatronatus nõ dicitur tunc ex dotatione; sed ex priuilegio. Illustrissimus Dominus Cardin. Mantica decis. 320. num. 3. Rot. Roman. & consecrata: quod & in Altari procedit, secus in Hospitalibus, & alijs pijs locis, in quibus non cadit consecratio, vt per Lambert. artic. 9. vbi supra, & ꝑ potest
10 is, qui ecclesiam fundat, construit, & dotat, iuspatronatus sibi, & hæredibus suis, & alteri extraneo reseruare, de consensu tamen Episcopi. Lambert. artic. 10. vbi supra, &
11 si ꝑ testator mandet eccle-

siam construi per hæredem intra certum tempus, alias sit priuatus hæreditate, si intra dictum tempus moriatur hæres, tenetur hæres hæredis ad illam pœnam. Lambert. artic. 11. vbi supra. Si
12 autem ꝑ testator leget centum pro ecclesia, vel cappella construenda, & illa centum non sufficiant, hæres non tenetur supplere; sed illa centum conuerti possunt per hæredem in alium pium vsum de consensu Episcopi. Abb. in cap. nos quidem. de testam. vbi de hoc distinguit. num. 6. & 14. Lambert. artic. 12. vbi supra. Accedit,
13 quod si testator ꝑ mandet ecclesiam construi in testamento imperfecto, voluntas illa est seruanda, & venientes ab intestato ad hoc tenentur, si id probari potest fauore piæ causæ. Bart. per illum text. in l. in testamento. ff. de fideicom. libert. faciunt dicta per Felin. in cap. cum venerabilis. colum. 7. num. 26. de except. Lambert. artic. 13. vbi supra. si autem
14 testator ꝑ mandet per hæredem construi Hospitale, hæres vice illius non poterit con-

construere Monasterium. Card. in Clement. quia contingit. quæst. 4. num. 11. in

princip. de religios. domibus. Lambertin. artic. 14. vbi supra.

CAPVT QVARTVM.

Quæ dos debeat Ecclesiæ, & quando tradi debeat.

SVMMARIVM.

1 Dos ecclesia danda est sufficiens, & perpetua. 2 Dos dicitur quia datur. 3 Dos Ecclesiæ partim in mobilibus esse debet. 4 Et partim in immobilibus. 5 Dos si à minore detur ecclesiæ, non requiritur decretum Iudicis. 6 Dos prædicta potest constitui in re emphyteutica, seu feudali. 7 Non autem in usufructu. 8 Nisi aliquod precium usufructus habeatur. 9 Dos Ecclesiæ constituitur sicut mulieri. 10 Dos sponte, vel coactè datur. 11 Dos quomodo constituatur. 12 Dos ecclesiæ habet privilegia dotis mulierum.	13 Primum privilegium dotis. 14 Secundum privilegium. 15 Tertium privilegium. 16 Quartum privilegium. 17 Quintum privilegium. 18 Sextum privilegium. 19 Septimum privilegium. 20 Octauum privilegium. 21 Dotis privilegia triginta-septem. 22 Dotare coactus debet reficere expensas litis. 23 Dos constitui debet ante constructionem. 24 Episcopus antequam consentiat Ecclesiæ adificationi, debet dotis assignationem habere. 25 Episcopus si consecret ecclesiam indotatam, tenetur eam dotare. 26 Consensus Diocesani requiritur in dotis datione. 27 Dotans insufficienter non fit patronus. 28 Etiam si

- 28 *Etiamsi Dicoesanus consentiat, nisi suppleat dotem.*
- 29 *Dos si pinguis sit, dotans potest aliquid annuum sibi reseruare.*
- 30 *Dans præcium pro emenda dote fit patronus.*
- 31 *Ius patronat. acquiritur ex sola dotatione concurrentibus alijs.*
- 32 *Aliquando ex consuetudine quis fit patronus dotando tantum.*
- 33 *Episcopus potest ecclesiam dotare de bonis suæ ecclesiæ.*
- 34 *Clericus si construat ecclesiam in suo fundo, & dotet de bonis suæ ecclesiæ, ambo fiunt patroni.*
- 35 *Fundans, & construens cogi possunt ad ecclesiam dotandam.*
- 36 *Idem procedit in Capella, seu Altare.*
- 37 *Fundare, & construere ecclesiam non sufficit, sed opus est eam dotare.*
- 38 *Dos quando dicatur comperens, & sufficiens.*

I **D**Os de necessitate debetur ecclesiæ vel pio loco sufficiens, & perpetua, quæ tradi debet in limine foundationis, & acquisitionis

iurispatr. c. nemo. de consecrat. dist. 1. quæ dos † dicitur à dando, quia communiter datur, & ecclesiæ datur (quæuis dos in alijs casibus constituitur) propter onera matrimonij spiritualis supportanda, idest datur ecclesiæ dos ad custodiendum ipsam, luminaria, & diuina officia dicendum. dicto cap. nemo, & tradit late Lambert. de iurepatr. lib. 1. par. 1. quæst. 5. artic. 1. & quamuis in matrimonio carnali dos possit consistere tam in bonis mobilibus, quam immobilibus, tamen dos ecclesiæ † partim debet consistere in bonis mobilibus, vt sunt illa, quæ sunt necessaria pro ecclesia, scilicet vestes sacerdotum, ornamenta altaris, calices, patenæ, cruces, & alia, quæ requiruntur de necessitate, vt per Doct. in dicto c. nemo, & in c. placuit 1. q. 2. & partim debet dicta † dos consistere in bonis immobilibus, vt ex fructibus illorum sacerdotes & Rectores possint sustentari, cum dos danda sit pro clericorum ibi seruientium sustentatione, possunt benedari pro dote mobilia, vt illis ven-

venditis ex præcio emantur
 immobilia. Lambert. artic. 2.
 5 vbi supra. quæ dos si à mino-
 re, pubere tamen, ecclesiæ da-
 tur, nullum requiritur decre-
 tum Iudicis, etiam quod con-
 sistat in bonis immobilibus si-
 ue fiat inter viuos siue in vlti-
 ma voluntate, præsertim cum
 in tali datione dotis sit ne-
 cessarius consensus Diœcesani,
 qui tanquam Iudex ordina-
 rius consentiendo suum vi-
 detur aliquo modo decretum
 interponere. Lambert. art. 3.
 6 vbi supra: dos autem ¶ consti-
 tuti potest etiam in re emphi-
 teutica, seu feudali, dummo-
 do dominus directus etiam
 remittat dominium: quo ca-
 su vterque & utilis, & dire-
 ctus dominus erit patronus:
 vel potest dari res emphiteu-
 tica pro dote etiam sine con-
 sensu domini directi, cum
 hoc, vt vendatur vtile domi-
 nium, & de præcio emantur
 alia bona libera. Lambertin.
 vbi supra art. 4. & art. 6. non
 7 potest autem ¶ dicta dos con-
 stitui in usufructu, qui multis
 modis extinguitur, vt habe-
 tur Inst. de usufructu, & dos
 debet esse perpetua. si vero
 8 aliquod ¶ præcium dicti vius-

Praxis Iuspatron.

fructus haberi possit, vt de
 illo emantur bona pro dote,
 valet. Lambert. art. 5. vbi sup.
 9 Dos vero ecclesiæ ¶ con-
 stituitur fere eisdem modis,
 quibus mulieri propter omni-
 modam similitudinem; con-
 stituitur autem dos ex volun-
 tate, quando quis spontè do-
 10 tem ¶ dat, vel ex necessitate
 quando eam dat, vt quia ec-
 clesiam fundauit, & constru-
 xit, quo casu cogitur eam
 dotare: & dicta dos consti-
 11 tuitur pollicitatione, ¶ stipu-
 latione, traditione, & dele-
 gatione debitoris, & aliter, vt
 per Lambert. art. 7. vbi supra
 12 Dos autem, ¶ quæ ecclesiæ
 constituitur, fruitur eisdem
 priuilegijs, quibus dos mu-
 13 lierum, & etiam maioribus ¶
 primum priuilegium, sicut pa-
 ter cogitur dotare filiam etiã
 Iudæus filiam Christianam,
 ita qui fundauit ecclesiam,
 14 licet esset Iudæus; secundum ¶
 qui promisit dotem tam ma-
 sculus, quam femina, nullo be-
 neficio potest iuuari; tertium
 15 dos ecclesiæ ¶ promissa peti
 potest certi conditione; quar-
 16 tum ¶ quia præfertur in hipo-
 theca cuiuscumque creditori;
 17 quintum ¶ quia fingitur actio

C ex

ex stipulatu pro maiori utili-
 tate; sextum ¶ quod pro dote
 inducitur tacita hypotheca bo-
 norum dantis etiam pro eius
 refectione; septimum ¶ bona mi-
 noris etiam immobilia possunt
 vendi pro dicta dote; octa-
 uum ¶ dos praefertur omnibus
 creditoribus tam in actione
 reali, quam personali etiam
 prioribus tempore, & tacita
 in bonis hypothecam haben-
 tibus: & triginta septem pri-
 vilegia dotis ¶ cum multis il-
 lationibus ponit Lambertin.
 22 art. 8. vbi supra. Si ¶ autem
 quis dotare sit coactus, de-
 bebatur etiam expensas litis fa-
 ctas super tali dote restituere
 agenti Praefato, si fuit in ex-
 pensis condemnatus; vel si
 ¶ nullum adfit remedium, &
 Praelatus recuperabit expen-
 sas ex fructibus bonorum, in
 dote datorum, ne dos di-
 minuatur, vt per Lambertin.
 ¶ art. 9. vbi supra.
 23 Dos autem debet ¶ consti-
 tuti ante constructionem ec-
 clesiae. cap. nemo de consecr.
 in dist. 1. gloss. in cap. cum si-
 cut in verbo consecranda, &
 ibi Abb. de consecrat. eccles.
 24 vel alb. & Episcopus ¶ ante-
 quam praestet consensum su-

per ecclesiae aedificatione, de
 necessitate debet requirere,
 quod fundans assignet dotem
 pro ipsa ecclesia per publi-
 cum instrumentum: & si Epi-
 scopus ecclesiam ¶ consecret
 non accepta dote, de suo eam
 dotare tenetur. dicto c. cum
 ¶ misit, & per Lambert. art. 10.
 26 vbi supra. in cuius ¶ dotis da-
 tione requiritur Dioecesani
 consensus, sicut in fundatio-
 ne, & constructione: qui Dioe-
 cesanus qualitates dotantis
 ¶ exquirat, & quomodo dos sit
 constituenda, & an sit con-
 grua, vel sufficiens, alias do-
 tans non acquireret Iuspatro-
 natus, sed dos libere ecclesiae
 remaneret. Ioan. Andr. in c.
 nobis col. 1. de iure patron.
 ¶ Lambertin. art. 11. vbi supra.
 27 dans ¶ autem dotem insuffi-
 cientem non acquireret iuspa-
 tronatus, ex dicto cap. nemo
 de consecrat. distinct. 1. Abb.
 in rubr. de iure patron. circa
 ¶ finem. Lambertin. art. 12. vbi
 28 supra. & si ¶ in datione dictae
 dotis insufficientis consense-
 rit Dioecesanus, tamen non
 ¶ acquirat iuspatronatus, secun-
 dum vniam opinionem, sed
 ¶ secundum aliam acquiratur
 dotanti iuspatronatus, sed ab

non acquirat eo

eo poterit peti supplementū.
 Lambertin. vbi supra. art. 13.
 29 & si sit † dos exuberans, po-
 test dotans de consensu Epi-
 scopi in limine foundationis
 reseruare sibi censum, vel ali-
 quod seruitium. cap. prater ea
 il secundo, de iure patron. vbi
 gloss. in verbo à locorum Epi-
 30 scopis. † & qui dat præcium
 pro emenda dote de consensu
 31 Diocesani fit patronus. Ioan.
 Andr. in dicto cap. nobis de
 iure patr. vbi supra. qui enim
 vtitur præcio, intelligitur vti
 re principali. l. quia qui præ-
 cio. ff. de vsufructu. Lamber.
 32 art. 14. vbi supra. & ex † sola
 dotatione acquiritur ius pa-
 tronatus dotanti, concurren-
 te simul fundatione, & con-
 33 structione ecclesie; † vel si ad
 altare iam fundatum, & do-
 tatum constituatur alius cap-
 pellanus constituendo dotem
 sufficientem, ex sola dotatio-
 ne ex consuetudine acquiri-
 tur ius patronatus in eo casu,
 vt per Lambert. late vbi su-
 pra art. 15. quæ omnia procé-
 dunt si interueniat Diocesa-
 ni consensus, & non aliter.
 33 Potest autem † Episcopus
 dotare aliam ecclesiam, vel
 cappellam de bonis propriæ

ecclesie, secundum declara-
 tionem tex. in cap. Apostoli-
 cæ extra de donat. vbi Doct.
 Lambert. art. 16. vbi supra.
 34 si autem † clericus in suo fun-
 do cōstruxit ecclesiam, eamq;
 dotauit de pecunia alterius
 suæ ecclesie, ambo erunt pa-
 troni, idest ecclesia ratione
 dotis, ille ratione fundi, per
 not. in cap. 3. de eccl. edific.
 Lambertin. art. 17. vbi supra.
 35 Is, † qui ecclesiam fundauit,
 & construxit potest compelli
 eam dotare, quamuis regula-
 riter in principio constructio-
 nis debeat dos assignari. ad
 h. cap. nemo de consecrat. dist.
 1. sed dato, quod ecclesia
 sit constructa sine dote, tamē
 constructor potest directè cō-
 36 pelli officio Iudicis ecclesia-
 stici, & aliter. Abb. in c. cum
 sicut num. 3. & 4. de consecr.
 eccles. vel altar. potest etiam
 indirectè compelli, scilicet,
 quod non consecretur eccle-
 sia, nisi prius data dote: si au-
 tem sit fundata, & consecra-
 ta, non tamen dotata, & tunc
 similiter patronus potest co-
 gi pro dote, & eius supplemē-
 to; si autem eo casu patro-
 nus, vel eius hæres non est
 soluendo, sed tempore con-
 37

secrationis fuit caute prouifum per instrumentum, & tunc is tenetur, cuius culpa non fuit dos exacta; si autem non fuit caute prouifum, tunc tenetur consecrator, dummodo id fiat sine enormi læsione ecclesiæ, & fiat de bonis patrimonialibus consecratoris, vel de fructibus ecclesiæ ipsius. Lambert. art. 18. vbi supra. idem procedit in cappella, vel altare, si enim cappella, vel altare construatur, constructor compellitur dotem etiam dare, ita Lambert. vbi supra. artic. 19. num. 2. vers. sublati. igitur, nisi ad ornatum tantum ecclesiæ altare fieret, & quamuis coactus quis dotet, tamen acquirit ius patronatus, vt supra, in cap. 3. num. 6.

Non sufficit autem ecclesiam fundare, & construere, & dotare; sed opus est eam competenter, & sufficienter

dotare, vt dicitur in cap. nemo. de consecrat. distinct. 1. vbi dicitur, quod nullus ædificet ecclesiam, nisi ante assignet dotem, quæ sufficiat ad luminaria, ad custodiam, & ad stipendia custodum; & quod dos debeat esse sufficiens, est cap. placuit. 1. q. 2. & de hoc late pertractat Lambert. artic. 21. vbi supra, vbi num. 12. & sequentibus proponit octo casus, in quibus apparet, quando, & qualiter dos dicatur, & sit competens & sufficiens; vbi ponendo dictos casus, dicit quæ sit dos competens ecclesiarum cathedralium, parochialium simplicium, cappellarum & similiarum; & isti omnes tam qui fundat, quam qui construit, & dotat ecclesiam, sunt equaliter patroni, vt late per Lambert. art. 22. vbi supra. versic. in contrarium tamen faciunt. num. 1. & supra dictum est.

CAPVT QVINTVM.

Quid si ecclesia sit sine dote, & ab aliquo dotetur, an talis dotans efficiatur patronus?

SVMMARIVM.

- 1 Dotans ecclesiam indotatam fit patronus de consensu Diocesani.
- 2 Dotans ecclesiam cum primo dotante fit patronus.
- 3 Ius patronatus acquiritur ex sex causis.
- 4 Readificatio quando quem patronum faciat.
- 5 Ecclesia tunc dicitur diruta, quando readificata est reconsecranda.
- 6 Dotans quando est diruta Ecclesia fit patronus.
- 7 Fundans diruta ecclesia, patronus remanet, si super eodem fundo readificetur.
- 8 Quid in patrono ratione destructionis.
- 9 Monasterium si alteri vniatur, quomodo remanet ius patronatus.
- 10 Redotans Ecclesiam fit patronus.
- 11 Disposita in fundante, Praxis Iuris patron.

construente, & dotante, procedunt in refundante, readificante, & redotante.

- 12 Si in ecclesia iam perfecta erigatur beneficium, tum dotans illud, fit patronus in totum.

Ecclesia fundata, & constructa sine dote reperia, si ab aliquo dotatur de consensu Diocesani, dotans in ea acquirit ius patronatus; & si ecclesia est fundata, constructa, & consecrata, sed indotata, si dotetur cum dicto consensu, dotans fit patronus, dummodo dotans det bona ecclesiae titulo dotis, non simplicis donationis, dummodo etiam is, qui fundauit, & construxit, id permittat, vel is, qui eam consecrauit non sit soluendo: & haec procedunt, quando nunquam dos aliqua fuit ecclesiae assignata, & de his late

Lambert. de iure patron. lib. 1. part. 1. quæst. 6. artic. 1. num. 5. & sequentibus. Dicitur tamen tunc autem ecclesiam cum primo dotante acquirit ius patronatus; vel si ecclesia sit iam dotata sufficienter, & consecrata, vel non, tunc si aliquis illi conferat bona dicitur benefactor, & sic non acquirit ius patronatus. Lambert. vbi supra. artic. 2. num. 9. quamvis Paulus de Cittadin. in suo tractatu de iure patron. parte 3. in princip. simpliciter ponat has causas esse tunc acquirendi ius patronatus, scilicet per fundationem, seu constructionem, per dotationem, per reparationem, seu reedificationem, per præscriptionem, & ultimo per priuilegium, de quibus Lambert. vbi supra. num. 2. Ex reparatione, seu tunc reedificatione, vel restauratione non acquiritur ius patronatus. Lambert. hic artic. 3. in princip. & num. 11. Card. Tuscus practic. conclus. iur. littera I. concl. 601. & Cardin. Seraphin. decis. 555. & 907. quæ limitatur, vt procedat quando ecclesia non est omnino destructa;

tunc enim reficiens non efficitur patronus; sed si ecclesia funditus esset destructa, tunc si aliquis vult reedificare de consensu tamen Episcopi, acquirat ius patronatus. si autem antiquus patronus velit reedificare non eget Episcopi consensu. Lambertin. vbi supra. & tunc tunc ecclesia dicitur diruta, quando reedificata requirit nouam consecrationem, secundum c. de fabrica. vbi glos. in verbo innouata. de consecrat. dist. 6. 1. primus tunc patronus ratione dotis adhuc est patronus in ecclesia diruta, et reedificata: & si tunc super antiquo fundo reedificetur, patronus antiquus, qui dedit fundum erit adhuc patronus. Dubium est in tunc patrono, qui patronus erat ratione constructionis: in hoc dicas, quod cum plures simul construunt, simul ratione constructionis fiunt patroni, ita in hoc casu tam is, qui primus construxit, quam is, qui reedificat ratione constructionis fiunt simul patroni, à primo enim constructore lapides, cements, & fundamenta proueniunt; ita late Lambert. vbi supra.

9 supra. artic. 4. num. 8. patronus alicuius † Monasterij, quod quia desolatum est vnitur alteri Monasterio, non efficitur patronus secundi Monasterij; sed remanet patronus tantum primi, si primum dotauit: si tamen primum Monasterium sit dirutum, & secundum, cui fit vnio sit omnino sine dote, tunc quia ista vnio est loco dotationis, patronus primi erit etiam patronus secundi ratione dictæ dotationis. Lambert. vbi
10 supra. art. 5. Redotans † Ecclesiam, quæ in totum dotem amisit, acquirit in ea iuspatronatus, & primus patronus, idest qui eam antiquitus dotauit nihil in ea habebit: si autem ecclesia dotem amisit; sed non in totum, & tunc supplens in dote non acquirit iuspatronatus, quia tunc dicitur benefactor; sed volente primo, de consensu Episcopi efficietur compatronus dictæ ecclesiæ cum primo pattono dotante: ita la-

te Lambertin. vbi supra. art. 6. num. 1. Et omnia disposita in † fundante, construente, & dotante habebunt locum in nouo dante fundum, reædificante, & redotante, cum hoc tamen, quod accedat cōsensus Ordinarij, quod non admittatur alius inuito primo fundante, & perficere volente, & alia, quæ in primo fundante procedunt, ponit Lambertin. vbi supra. artic. 7. limitatur † etiam dicta principalis conclusio, vt non procedat, si in ecclesia fundata, constructa, & dotata, & etiam consecrata erigetur aliqua præbenda, vel dignitas, seu beneficium per aliquem, & dotaretur de consensu Episcopi, seu si sit præbenda in ecclesia collegiata de consensu Capituli dictæ ecclesiæ, tunc enim dotans in istis supradictis acquirit iuspatronatus, licet non acquirat in ecclesia principali. Lambertin. artic. 8. vbi supra.

CAPVT SEXTVM.

Omnes possunt acquirere iuspatronatus, qui non sunt prohibiti.

SUMMARIVM.

- 1 Edictum de iurepatronatus est prohibitorium.
- 2 Mulier potest acquirere iuspatronatus.
- 3 Masculinum concipit femininum.
- 4 Mulier non acquirit iuspatron. quoad ius processionis.
- 5 Iudeus non potest acquirere iuspatronatus. 11 Et si fiat christianus, non recuperat.
- 6 Nec hareticus.
- 7 Nec schismaticus.
- 8 Nec apostata.
- 9 Nec infamis.
- 10 Nec excommunicatus.
- 12 Nec simoniacus.
- 13 Ecclesia potest construi de bonis prohibitorum donatis.
- 14 Illegitimus potest acquirere iuspatronatus.
- 15 Vniuersitas, Collegium, Ciuitas, & Capitulum possunt acquirere iuspatronatus.

1 **E**dictum de iurepatronatus est † prohibitorium, itaut omnes ex fundatione, constructione, & dotatione acquirere possint iuspatronatus, qui non sunt à iure specificè prohibiti, idque ex gratia procedit: & ratio est, quia in iure omnia licet, quae non reperiuntur expresse prohibita. l. statuas. C. de relig. & sumpt. fun. maxime in hoc opere pio. Lambert. de iurepatr. lib. 1. par. 1. q. 7. art. 1.

2 Et ideo mulier † etiam potest acquirere ex causis praedictis iuspatr. vt probatur ex cap. nobis de iurepatr. & ibi Inn. & Io. And. in verbo si quis, & Io. And. in verbo si quis, quando enim dicitur si quis, tam masculus, quam femina continetur. l. 1. ff. de verbo. signif. vbi glos. dicit id esse quoad mentem legislatoris, cum masculinum concipiat femininum. not. in. c. si quis suadente 17. q. 3. in c. generali.

rali. de elect. lib. 6. vbi glos. cum profertur à lege. Iason. in l. si quis id quod. num. 1. ff. de iurisd. omn. Iud. non tamen † mulier iuspatr. acquirit quoad ius processionis, nisi esset mulier illustis. Lamb. vbi supra. art. 2. num. 30. & de hac limit. num. 48. ibidem.

5 Iudæus autem † nullo modo potest acquirere iuspatr. ecclesiarum, c. piæ mentis. cap. Frigentius, & c. quicumque fidelium. 16. q. 7. late Lambert. art. 3. & præsertim num. 21. sed † ecclesia, seu altare erit liberæ collationis. Lambert. art. 9. Hæreticus etiam nullo modo potest ex causis supradiçtis aliquid faciendo acquirere iuspatronatus ecclesiarum, nec ex successione per dictum c. piæ mentis, & seq. est enim infidelis, & extra ecclesiam. c. 1. 2. & 3. de hæreticis. c. firmissime. de hæreticis, & dicuntur porci hæretici. c. in mandatis dist. 43. & de hoc latè Lambert. art. 4. num. 4. & seq. vbi supra. Schismaticus strictissime sumptus † pro eo, qui diuidit se ab unitate ecclesiæ Romanæ, constituendo sibi ecclesiam,

& sacerdotes, vt per Abb. in rubr. in princ. ext. de schismaticis. talis tanquam verè hereticus, & infidelis non acquirit iuspatr. si tamen à schismate reuertatur, & admittatur ad ecclesiæ unitatē, recuperat iuspatr. ecclesiæ ab eo fundatæ, dum erat in schismate, de hoc vide Lambert. vbi supra. art. 5. num. 3. & 6.

8 idem fere † in apostata. Lambert. art. 7. & 11. Infames etiam † acquirunt iuspatr. tantum habitu non actu. Lambert. vbi supra art. 8. quia est ius honorificum, quod non competit infamibus. Din. in c. infamibus. de reg. iur. lib. 6. Excommunicatus ante factum non acquirit iuspatr. id est non est habilis ad iuspatr. nec debet admitti, & male facit Episcopus illum admittendo. sed post factum, id est post quam ædificauit ecclesiam, vel alia fecit cum consensu Episcopi, qui illum admisit, bene efficitur patronus, sed exercitium non habet, id est non exercebit, donec erit excommunicatus, ea, quæ pertinent ad patronum ante absolutionem. cap. nobis. de iurepatr. & ibi Cardin.

- din. num. 6. q. 5. & Abb. nu. 3. & communiter Doct. Lambert. vbi supra. art. 10. & 11.
- 11 vbi quid si Iudæus fit Christianus, an recuperet ius patronatus ecclesiæ fundatæ, dum erat Iudæus, & quid de Hæretico conuerso? pari ratione
- 12 simoniacus ꝛ nō acquirit ius patronatus, cum & ipse sit Hæreticus. Host. in summa. tit. de Hæret. §. 1.
- 13 Si autem infamis ꝛ excommunicatus, vel similes donēt bona sua Seio, potest iste donatarius ecclesiam construere & dotare, & acquirere ius patronatus, prout in simili gloss. in cap. vnico de iurepa-

tron. lib. 6. verbo semestre, nisi res subiaceant restitutiōni. Illegitimè ꝛ autē nati sunt capaces omni casu iuris patronatus. Lambertin. dicta q. 7. art. 13. & pupillus, & infans. cap. nobis. de iure patronatus qui textus generaliter loquitur. personæ etiam fictæ sunt capaces, & acquirunt ius patronatus, vt Vniuersitas, Ciuitas, Capitulum, Collegium. gloss. 1. in cap. piæ mentis 16. q. 7. & est communis opinio, de qua Archidiac. in c. si plures. 16. q. 7. & Card. in Clement. plures. §. finali q. 3. nu. 3. de iure patronatus.

CAPVT SEPTIMVM.

Quid dicendum de ecclesia matrice, intra cuius limites fundatur ecclesia, an matrix efficiatur patrona nouæ Ecclesiæ?

SUMMARIVM.

- 1 Ecclesia matrix, quando fiat patrona ecclesiæ fundatæ intra suos limites.
- 2 Papa est supra omne ius-

patronatus.

- 3 Capella si erigatur in Ecclesia, ratione fundi ecclesiæ fit patrona.
- 4 Rector edificans ecclesiam de bonis suæ ecclesiæ, ecclesiæ acqui-

acquirat ius patronatus.

5 *Vassallus si aedificet ecclesiam quando fiat patronus.*

6 *Constituti sub alterius potestate aedificantes ecclesiam non fiunt patroni.*

7 *Meretrix potest acquirere ius patronatus, sed non habet illius exercitium durante meretricio.*

8 *Ecclesia si sit ad esse deducta de bonis restitutioni subiectis quid agendum.*

1 **E**cclesia matrix † non efficitur patrona ecclesiae de nouo fundatae intra eius Parrochiam, seu limites, ex eo tantum, quia sit intra eius limites, nisi dederit fundum, construxerit, vel dotauerit. Abb. in cap. 3. num. 8. de eccles. aedifican. vbi de communi. vide Cardin. Tuscum pract. conclus. iuris littera I. conclus. 598. Pari ratione Episcopus non erit patronus Ecclesiae fundatae in sua Dioecesi, nec legatus de latere in ecclesia fundata intra limites suae legationis, nisi alia fecerint, dando fundum, vel similia: si tamen Episcopus aedificet ecclesiam in aliena dioecesi acquirat in ea ius

patronatus. cap. 1. 16. q. 3.

2 Papa † autem est supra omne ius patronatus ex mero iurisdictione supremi dominij vniuersalis ecclesiae. Abb. in dicto cap. 3. num. 2. de iure patron. & ideo ad libitum confert ecclesias patronatas absque praesentatione patronorum, cum habeat omne ius in quibuscunque beneficijs plenissimum: nec etiã Plebs, seu Populus, seu Parrochia acquirat ius patronatus ecclesiae, eo quia intra propriam Parrochiam

3 fundata sit; si autem † aedificatur Cappella intus corpus ecclesiae, tunc ecclesia ratione fundi erit patrona cum aedificante, & dotante. Abb. in cap. 3. de eccles. aedifican. num. 14. colum. 3. quamuis aliter hodie ex generali consuetudine seruetur, vt supra dictum est. Sed † si Praelatus, vel Rector alicuius Ecclesiae de redditibus, vel bonis ecclesiae aliam ecclesiam, vel cappellam aedificauit, tunc ecclesia cuius costruens erat Rector, erit patrona. cap. Apostolicos. in fine. & ibi Archidiaconus. 12. quaest. 2. Omnia enim acquisita per Praelatum praesumuntur acquisita de
bo-

44 Pars I. Lib. II. Cap. VII.

bonis ecclesiæ. cap. 1. de pecul. cleric. sed si credi possit, quod ex patrimonio Rectoris partim sit fundata, tunc fiet diuisio iurispatronatus inter ecclesiã, & hæredes Rectoris pro rata, vt per Abb. in c. 3. num. 3. de pecul cleric. Eadem ratione † Vasallus construens ecclesiam de facultatibus feudi non transitorij ad suos hæredes, non acquirit iurispatronatus: & de supradictis vide Felin. in cap. cum venerabilis. num. 33. & sequentibus. de exception. vel dicas secundum Lambert. de iurepatronatus. lib. 1. par. 1. quæst. 8. principali. artic. 8. num. 6. nec † etiam alij constituti in alterius potestate, vt filijfam. serui, monachi si ecclesias ædificent acquirunt iurispatronatus, cum hi non habeant liberam rerum administrationem. l. placet. ff. de acquiren. hæred. Authen. ingressi. C. de sacros. eccles. nisi filiusfamilias haberet peculium castrense, vel quasi, in quo, vt paterfamilias habetur. S. 1. Inst. qui testam. fac. poss. sed filius patri acquirit, seruus domino, monachus monasterio.

7 Meretrix † autem potest ædificare ecclesiam, etiam ex male quæsitis ex meretricio, & iurispatronatus acquirit; sed durante meretricio tanquam infamis, & excommunicata carebit illius exercitio, quia præsentare non poterit, prout dicitur de alijs criminosis. Lambertin. vbi supra. artic. 10. & sic ecclesia fundari potest de male quæsitis, quorum dominium absque obligatione restitutionis translatum est in accipientem: sed de male quæsitis, & restitutioni obnoxijis minime, nec etiam de fructibus ex dictis rebus quæsitis. glos. in verbo ex illicitis rebus in cap. non est putanda. 1. quæst. 1. & glos. summæ 8 14. quæst. 5. Si autem † ecclesia fuerit constructa de male quæsitis obnoxijis restitutioni, non per hoc debet destrui. gloss. dicto cap. non est putanda; sed Episcopus, qui illam consecrauit, tenetur restituere æstimationem dominis bonorum in ecclesiam translatorum. c. comperimus 14. quæst. 6. cap. aurum 12. quæst. 2. & in dictis locis glos. vbi Archidiac. quod pro-

procedit si non possit haberi
recurso ad construentem,
vel dotantem, quo casu ius
patronatus acquiritur illi ec-
clesiæ, cui facta est iniuria,
sicuti & præcium iuris patro-

natus venditi applicatur il-
li ecclesiæ, cui est facta iniu-
ria. ad notata in cap. de
iure. & cap. quia clerici,
& ibi glossa vlt. de iure patro-
natus.

CAPVT OCTAVVM.

An fundantes, construentes, seu dotantes Ecclesias,
seu Cappellas possint sibi aliquid referuare, vel
conditionem apponere in fundatione?

SVMMARIVM.

- 1 Fundans, construens, & do-
tans ecclesiam possunt sibi ali-
quid referuare, vel conditio-
nem apponere cum consensu
Dioecesani.
- 2 Si id fiat in limine fun-
dationis.
- 3 Etiam si sint persona Ec-
clesiastica.
- 4 Exemplum eorum, qua so-
lent in limine fundationis ap-
poni.
- 5 Pacta in limine fundatio-
nis apposita sunt seruanda.
- 6 Pœna in casu, quo contra
fieret, quando seruetur.

Nunc necessario t̄ vi-
dendum est, an fun-
dantes, construentes, vel do-
tantes ecclesias, vel capellas
possint sibi aliquid referua-
re pecuniæ, vel seruitij, vel
aliquam conditionem appo-
nere, vel pacta: & possunt
hæc facere, dummodo sint
rationi, & iuri communi con-
sona, & non disponant de
spiritualibus; dummodo si
contra fiant, pacta cum con-
sensu fiant, & auctoritate
Dioecesani. ad cap. cum dile-
ctus. vbi glos. in verbo con-
stitutum de consuetud. & c.
nobis. de iure patronatus vbi
glos. in verbo nisi aliter. cap.

46 Pars I. Lib. II. Cap. VIII.

verum. de condit. apposit.
 facit Rot. Rom. in antiquis de
 testam. decis. 4. & declarat
 Card. in dicta clem. quia
 contingit num. 5. de relig.
 domib. per cap. eleutherius
 2 18. q. 2. Et hæc ꝑ procedunt
 si in limine foundationis ap-
 ponantur cum dicto consen-
 su, non autem postquam
 ecclesia est fundata, constru-
 cta, vel dotata. Abb. in cap.
 præterea 23. num. 3. de iu-
 repatronatus. Card. in dicta
 clement. quia contingit. nu.
 3 5. Quæ procedunt ꝑ etiam si
 patronus esset persona eccle-
 siastica. cap. significatum, vbi
 Abb. num. 1. de præbend. &
 supradicta adeo procedunt,
 vt possit fundator in limine
 4 foundationis decernere, ꝑ vt
 beneficium conferatur illis
 tantum de sua consanguini-
 tate, vel quod tot missæ ce-
 lebrentur, vel quod tempus
 ad præsentandum abbrevia-
 retur, vel prorogaretur, vel

quod possit præsentare in
 ecclesia collegiata, & quod
 semel præsentatos, & institu-
 tos mutare possit quoties ei
 videbitur, & aliter vt per
 Lamb. q. 9. artic. 1. libro 1.
 part. 1. per totum. Et pacta
 5 in limine ꝑ foundationis ap-
 posita debent seruari, nec
 mutari debent, etiam si fue-
 rit pactum appositum, tale
 beneficium posse possideri
 absque institutione, & quod
 prædecessor tantum eligat
 successorem, nec aliud re-
 quiratur. late Lambert. vbi
 supra art. 3. Cardin. Serafin.
 6 decis. 774. ꝑ & si in limine
 foundationis sit facta reserua-
 tio de consensu Episcopi, &
 in casu, quo contra fieret
 adesset poena, est seruanda,
 si res sacra ad aliam rem sa-
 cram pro poena reuertatur. c.
 verum. de cond. apposit. &
 tandem circa hæc videatur
 Felin. in cap. cum venerabi-
 lis. de except. num. 39.

CAPVT NONVM.

Quando competat iuspatronatus, seu ius præsen-
tandi ei, qui non est patronus, etiam si
non fundauerit, construxerit,
vel dotauerit.

SVMMARIVM.

- 1 Iuspatronatus quibus mo-
dis acquiratur.
- 2 Patronus aliquando quis
fit, etiam si nihil faciat.
- 3 Iuspatronatus aliquando
competit ex priuilegio.
- 4 Etiam in Ecclesia cæthe-
drali.
- 5 Patronus ex priuilegio an
reputetur laicus, vel ecclē-
siasticus.
- 6 Episcopus non potest Ec-
clesiam liberam efficere pa-
tronatam.
- 7 Iuspatronatus competit lai-
cis ex gratia.
- 8 Dotans Ecclesiam indo-
tatam quando fiat patronus.
- 9 Ecclesia libera nunquam
potest fieri patronata, nec
per præscriptionem.

10 Nisi concurrat tempus im-
memorable.

11 Quo casu non procederet,
si ab initio constaret Ecclē-
siam fuisse liberam.

12 Præscribens uniuersitatem
præscribit iuspatronatus in
ea consistens.

13 Ecclesia potest præscribere
aliam Ecclesiam.

14 Populus quamuis nequeat
præscribere Ecclesiam libe-
ram, potest tamen aliquod
ius acquirere.

H Actenus ¶ visum est,
quod iuspatron. cau-
latur, & acquiritur ex funda-
tione, constructione, & do-
tatione patroni, & sic ex tri-
bus causis supradictis, quam-
uis alij addant acquiri ex di-
tatione, reparatione seu reæ-
difi-

dificatione; de reedificatione, per quam quando quis fit patronus, vide Illustrissimum Cardin. Seraph. decis. 518. 555. & 907. quæ causæ sub alijs supradictis comprehenduntur. Competit tamen aliquo casu ius præsentandi præter ¶ causas supradictas ei, qui non est patronus, quando ex concessione temporalium ecclesiæ facta personis religiosis transfertur in eas ius præsentandi Rectorem ad dictam ecclesiam. Abb. in cap. de Monachis. num. 1. 2. & 3. de præben. quæ præsentatio eo casu non competit ratione iurispatronatus, sed ratione alterius iuris, quod habet Monasterium in ecclesia subiecta. Bene-
 3 verum est quod ius patronatus competit aliquando ¶ ex privilegio, seu præscriptione: acquiritur ius patronatus ex privilegio Papæ. Abb. consil. 28. par. 2. Cardin. Serafin. decis. 1395. quod ius patron. ex privilegio competens fuit sublatum à Concil. Trident. sess. 25. de reformat. cap. 9. concedit etiam plus laicis sci licet facultatem eligendi, &

conferendi. cap. in synodo; vbi gloss. in verbo, ac per hoc. cap. Adrianus distinct. 63. Doct. in cap. cum Bertoldus de re iudic. Cardin. in Clementin. plures. num. 5. in fine de iure patronatus. faciunt adducta per Felin. in cap. 1. num. 24. & sequentibus de constitut. quod ius patronatus, ¶ ex privilegio Papæ etiam in ecclesia Cathedrali competit. Præpositus in cap. hortamur column. prima. distinct. 71. An autem patronus ¶ talis ex privilegio reputetur laicus, vel ecclesiasticus, videas Abb. dicto consil. 28. & Cardin. in Clementin. per litteras de præben. num. 4.
 6 Episcopus autem ¶ non potest ecclesiam liberam efficere patronatam, & sic facere ex privilegio patronum etiam de consensu Capituli. Abb. consil. 106. num. 4. par. 2. & dicto consil. 28. ius patron. ¶ enim competit laicis ex gratia ex dictis tribus causis, fundatione, constructione, & dotatione. cap. 3. cap. nobis de iure patronatus. cap. præmentis 16. quæst. 7. si hoc

hoc est ex gratia, non potest
 extendi, nisi à Papa, qui est
 Legislator, nisi esset eccle-
 8 sia indotata; nam tunc
 dans dotem de consensu E-
 piscopi fit patronus. Abb.
 dicto cap. 3. nu. 9. qui con-
 sensus hoc casu est priuile-
 giatius, cum iam esset eccle-
 9 sia libera t fundata, con-
 structa, & dotata, & quæ
 semper mansit libera, non
 potest per laicos aliquos vel
 clericos, seu per illius Pa-
 rochianos iuspatronatus in
 ea præscribi, adeo ut non
 sit amplius libera, sed pa-
 tronata. ita Archidiac. in
 dicto can. hortamur. distinct.
 71. Abb. in cap. querelam.
 de elect. num. 9. Felin. in
 cap. causam. num. 7. de præ-
 10 scriptione. sed si cum t præ-
 scriptione allegaretur, & con-
 curreret tempus, cuius ini-
 tij memoria non extat, tunc
 quia ex tali tempore titulus
 præsumitur iuspatronatus, ec-
 clesia non diceretur libera;
 sed patronata. ita procedit
 opinio Ioan. Andr. in cap.
 quod alicui. de reg. iur. lib.
 6. ita Felin. in dicto cap. cau-
 sam. vide Cardin. Tuscum.

Praxis Iurispatron.

practic. conclus. iuris. lit. I.
 11 conclus. 604. Quod non t
 procederet si constaret ec-
 clesiam ab initio fuisse libe-
 ram. Card. in dicta clemen.
 plures. num. 5. in fine. de iu-
 repatron. bene verum est,
 quod posset allegari priuile-
 gium Papæ, cuius priuilegij
 vigore dicatur semper facta
 presentatio: quæ conclusio
 de præscriptione suprascripta
 potest ampliari, & restringi,
 prout ponit Lambert. dicta
 quæst. 10. artic. 5. num. 47.
 12 vbi supra. Præscribens t au-
 tem vniuersitatem bonorum
 præscribit etiam iuspatrona-
 tus, & ius præsentandi ad ec-
 clesiam patronatam in dicta
 Vniuersitate existens. Felin.
 in dicto cap. causam. num. 8.
 de præscriptionib. qui dicit
 hanc esse magis communem.
 13 Ecclesia autem t potest præ-
 scribere aliam ecclesiam etiã
 liberam spatio quadraginta
 annorum cum bona fide.
 cap. cura. de iurepatron. vbi
 14 Abb. & alij. Quamuis t au-
 tem populus non possit præ-
 scribere ecclesiam liberam,
 potest tamen populo com-
 petere vi præscriptionis quæ-
 dam presentatio per viam.

D sim-

51

LIBER TERTIVS

continet in quibus Ecclesijs, Capellis, Beneficijs, vel alijs pijs locis cadat iuspatronatus.

CAPVT PRIMVM.

Iuspatronatus haberi potest in Ecclesijs cathedralibus, Monasterijs, in Ecclesijs curatis, in Capella, Altari, & Basilica.

SYMMARIVM.

- 1 Iuspatronatus quibus in locis acquiratur.
- 2 Iuspatronatus haberi potest etiam in Cathedrali.
- 3 Et in ecclesia Collegiata.
- 4 Et in Monasterijs.
- 5 In Parochiali.
- 6 In Capellis.
- 7 In Altari immobili.
- 8 Et in Basilica.

HActenus qualiter, & per quos iuspatronatus acquiratur satis dictum est: nunc dicendum est, quod

- 1 iuspatronatus † acquiratur in omnibus ecclesijs, Capellis, altaribus, & pijs locis. gloss. in cap. piæ mentis, & cap. filijs 16. quæst. 7. & toto tit. de iurepatronatus. & facit ipsa definitio iurispatronatus. Card. & alij in cap. postulasti de iurepatronatus. Card. in Clement. 2. quæst. 11. de iurepatronatus.
- 2 Primo, iuspatronatus † haberi potest in ecclesijs cathedralibus per laicos ex Papæ priuilegio. Præposit. in can. hortamur. dist. 71. qui patronus non Episcopum, sed alios

D 2 bene-

beneficiatos dictæ ecclesiæ præsentabit. Præpositus in can. imperium dist. 10, quia Papa Episcopos facit; sed dictus patronus habebit alios fructus iurispatronatus, excepta dicta præsentatione Episcopi. cap. venerabilem. de elect. & cap. nobis de iurepatronatus.

3 Secundo, competit iuspatronatus ¶ laico in ecclesia collegiata. dicto cap. nobis. excepta præsentatione Prælati, nisi hæc expressè concessa sit in fundatione. gloss. in dicto cap. nobis. in verbo nisi aliter.

4 Tertio, competit ¶ laicis iuspatronatus etiam in Monasterijs, excepta tamen præsentatione. cap. Monasterium 16. quæst. 7. dicto cap. nobis, & cap. cum dilectus. de consuetud. Abb. in consil. 59. par. 2. num. 3. si in fundatione id fiat. Cardin. Serafin. decisi 1305. p. 1. c. 1. §. 1.

5 Quarto, competit iuspatronatus ¶ in Plebanatu, seu in ecclesia parochiali per supra dicta, & cum pleno fructu iurispatronatus, cum in ea non sit Collegium. dicto cap. nobis. à contrario sensu. §. 1. c. 1. §. 1.

6 Quinto, competit iuspatronatus ¶ in Capellis. dicto cap. nobis. Abb. in dicto conf. 59. num. 3. exceptis capellis fundatis in ecclesijs regularibus Monachorum, vel mendicantium: erunt tamen patroni tales fundatores tantum quo ad ius honoris, scilicet processio- nis, & prælationis in ecclesia, vel Capella, ut in dicto cap. nobis. & quo ad ius oneris, ut in cap. filijs 16. q. 7.

7 Sexto, competit iuspatronatus ¶ in altari immobili ex fundatione, &c. aliquando enim capella pro altari, & altare pro capella ponitur. cap. si quis il primo, 17. quæst. 4. cap. quæsitum 1. q. 3. Abb. in conf. 89. par. 2. dummodo altare, & capella construatur de consensu ordinarij, & alterius in ecclesia ius habetis. Altaris autem portatilis non acquiritur iuspatronatus, cum non sit perpetuum, nisi aliter ex privilegio Papæ esset concessum, & in persona ecclesiastica, ut per Lambert. art. 9. quæst. 11. princip. 1. par. libri primi. §. 1. c. 1. §. 1.

8 Septimo, competit laicis ¶ iuspatronatus Basilicæ, id est ecclesiæ non consecratæ, quæ- uis

uis ecclesia, & basilica sint
hodie synonima; Abb. in
Rubr. de consecrat. eccles. vel
altar. num. 3. etiam ante

consecrationem in basilica
iuspatronatus acquiritur cap.
nemo de consecrat. dist. 1. &
cap. nobis de iurepatron.

CAPVT SECVNDVM.

Iuspatronatus haberi potest in Hospitali, Oratorio,
Collegio, & Sedilibus.

SVMMARIVM.

- 1 Iuspatronatus haberi potest
in Hospitali.
- 2 Et in Oratorio.
- 3 Iuspatronatus haberi non
potest in sepulchro.
- 4 Nec in Collegio scholarium.
- 5 Nisi esset Collegium Reli-
giosum.
- 6 Campi sancti Pisarum mi-
randi.
- 7 Iuspatronatus cadit in Se-
dilibus.

1 **C**ompetit etiam iuspa-
tronatus in Hospitali
Religioso. Felin. in cap. de
quarta num. 14. de prescri-
ption. habetur in cap. inter
dilectos. vbi Abb. de donat.
dummodo construatur cum
Praxis Iurispatron.

consensu Episcopi, vt per Ho-
stiens. in summa in tit. de Re-
lig. domib. S. quis dicatur lo-
cus Religiosus: & ecclesia, &
Hospitali in decem & noue
casibus æquiparantur, vt per
Felin. in dicto cap. de quarta
num. 3. vsque ad nonum.

- 2 Competit etiam iuspatro-
natus in Oratorio Religioso
cum consensu Episcopi con-
structo, cū Hospitali, & Ora-
torium æquiparentur. Abb. in
cap. vlt. num. 4. de censib. de
hoc Innoc. Cardin. & Abb.
in dicto cap. inter dilectos. de
donation. Super sepulchro au-
tem iuspatronatus, potest tamen large
appellari patronus sepulchri
is qui habet ius in sepulchro.
- 3 Nec etiam in Collegio scho-
larium

larium cadit iuspatronatus nisi largè, cum non sit quid Ecclesiasticum, seu Religiosum. Rocch. de Curte de iurepatr. in verbo in ecclesia quæst. 5. & 6. nisi esset † Collegium Religiosum fundatum nedum ab ecclesiastico, sed etiam de consensu Ordinarij, ipsiq; Ordinario subiectum, & suppositum: quo casu dici potest in eo competere iuspatronatus; ut est Pisis Collegium Puteanum subiectum Archiepiscopo Pisano, erectum fundatum, & dotatum anno 1605. ab Illustrissimo & Reuerendissimo Domino Domino Carolo Antonio Puteo Pedemontano Archiepiscopo Pisano, Insularum Corsicæ, & Sardineæ Primate, & in eis Legato nato, viro integerrimo, & felicitatis recordationis, qui nedum dictum Collegium fundavit, verumetiam insignem Capellam Diuo Hieronymo dicatam fundavit, con-

struxit, & dotavit in vetusto, & amplissimo Campo sancto Pifarum, vbi sepultus fuit: 6 (de quo † Campo sancto toto ex marmore confecto, & picturis mirabilibus exornato, illud insigne est & admirabile, quod terra ibi posita, quam Vbaldus de Lanfranchis Archiepiscopus Pisanus Dux classis Pisanæ anno Domini 1190. rediens Hierosolima Pisas tulit, Cadavera, breuissimo tempore cõsumit, & in cinerem redigit) hic pius vir, & pro pauperibus medendis Pifarum certum redditum constituit, Medicos, Chirur- gos, & Aromatharios destinavit, quam piam operam magnificæ Domui Misericordiæ commendavit. Pari modo cadit † Iuspatronatus in 7 Sedilibus, & Banchis in ecclesia factis, & affixis, quod dicitur iuspatronatus laicale largè. Cardin. in cap. penult. num. 2. circa finem de sepult.

FINIS LIBRI TERTII.

55

LIBER QVARTVS

Continet quomodo iuspatronatus feratur de vno in alium.

CAPVT PRIMVM.

Continet modos, quibus iuspatronatus transfertur.

SVMMARIVM.

1 Iuspatronatus transfertur quatuor modis.	9 Et consentit in translatione certorum beneficiorum.
2 Transfertur cum vera Vniuersitate accessorij.	10 Consensus praedictus debet esse expressus.
3 Si principaliter transferatur, requiritur Episcopi consensus.	11 Nisi esset tacitus sufficiens.
4 Praesertim si transferatur in laicum.	12 Et in dubio dictus consensus praesumitur.
5 Iuspatronatus transfertur in legato.	13 Consensus an requiratur quando iuspatronatus transfertur inter compatronos.
6 Ratio quare tunc Episcopi consensus requiratur.	14 Et dictus consensus non requiritur, quando ecclesia donat iuspatronatus ecclesiae.
7 Aliquando requiritur consensus Inferioris.	15 Consensus debet esse ordinarij loci, in quo est ecclesia.
8 Capitulum Pisanum habet iura Episcopalia.	16 Si iuspatronatus donetur ecclesiae patronatae, ipsa fit libera.
	17 Si donatio fiat ecclesiae à

D 4 laico

- laico detentore, requiritur consensus predictus.
- 18 Consensus prestitus ex post facto valet in translatione iurispatronatus inter laicos.
- 19 Consensus predictus non potest interuenire post mortem testatoris.
- 20 Licet aliquando seruetur contrarium.
- 21 Concurrētibus pluribus donationibus praeualet confirmata ab Episcopo.
- 22 Donatio si duplex reperitur iurispatronatus, & confirmata, praeualet prima.
- 23 Si secunda sola habeat consensum, valet.
- 24 Si ordinarius nolet consentire, cogitur.
- 25 Et ponitur ratio.
- 26 Ordinarius non cogitur consentire volenti dotare ecclesiam fundatam.
- 27 Iurispatronatus remanet penes donantem nolente ordinario consentire donationi.
- 28 Iurispatronatus competit heredi extraneo à die adita hereditatis, siue à die, quo se immiscuit.
- 29 Plures heredes, alias donarij sunt patroni insolidum.
- 30 Diuisio in iurepatronatus quomodo cadat.
- 31 Iurispatronatus diuiditur quo ad praesentationem.
- 32 Consuetudo Pisana in diuisione iurispatronatus.
- 33 Iurispatronatus transit in heredes per stirpes, non per capita.
- 34 Si vnus sit patronus, & moriatur, filij succedunt in capita.
- 35 De computatione vocum heredum descendantium à patronis.
- 36 Si plures heredes discordent, quid fit.
- 37 Quid si non appareant primitiuae voces.
- 38 Iurispatronatus transfertur aliquando sub nomine collectiuo.
- 39 Plures contenti sub nomine collectiuo habentur pro vno.
- 40 Successio, & translatio iurispatronatus est ex gratia.

HAETENUS vidimus, quomodo liter acquiratur iurispatronatus ex fundatione, constructione, seu dotatione, vel ex Papae priuilegio: nunc videndum, quomodo iurispatronatus transferatur de vno in alium. Transfertur autem iurispatronatus de vno in alium principaliter quatuor

tuor modis. gloss. in cap. piæ
mentis. 16. quæst. 7. in ver-
bo, fundatione. Card. Tusc.
præct. concl. iuris. lit. I. con-
clus. 613. num. 17.

Primo successione. c. con-
siderandum. 16. q. 7.

Secundo donatione. cap.
ex insinuatione. de iurepa-
tron.

Tertio permutatione. cap.
nemini. 16. quæst. 7.

Quarto venditione cum
Vniuersitate bonorum, in
qua sit iuspatronatus. c. cum
seculum. de iurepatron. & ibi
gloss. in verbo emptorum, quæ
ait, Iura patronata transire
facit nouus hæres, res per-
mutata, donatio, venditio-
que. Innocen. Abb. & alij in
rubr. de iurepatron. & in ta-
libus translationibus videre
oportet, an requiratur con-
sensus Diocæfani.

2 Si igitur transferatur ius-
patronatus cum vera Vniuer-
sitate, scilicet hæreditate,
ex qua quis succedit, vel
quia emit hæreditatem, vel
Villam, seu Castrum, & tunc
dictus consensus non requi-
ritur. cap. ex litteris, & c. cum
seculum. & ibi Abb. de iure-
patron. tunc enim transfer-

tur accessorie. Cardin. Man-
tica decis. 140. num. 2. Car-
din. Tuscus vbi supra concl.

3 612. in fine. Si autem prin-
cipaliter, & de per se trans-
feratur iuspatronatus, tunc
si inter viuos ex contractu,
vt ex donatione transferatur
in ecclesiam, vel locum reli-
giosum, & tunc non requi-
ritur dictus consensus. cap.
vnico. de iurepatron. lib. 6.

Abb. in cap. illud. de iure-
patron. num. 4. quod si in
4 laicum transferatur, neces-
sario requiritur dictus consen-
sus. Card. Mantica decis. 86.
n. 5. Farinac. p. 1. to. 2. decis.
686. n. 3. Abb. d. c. illud. n. 5.

5 Si autem transferatur ex
ultima voluntate, ex titulo
particulari, puta ex legato;
tunc si legetur ecclesiæ, non
requiritur: si fiat laico, vel
clerico recipienti nomine
proprio, requiritur dictus con-
sensus. Abb. in dicto cap. cum
seculum. num. 6. & cap. il-
lud. num. 4. de iurepatron.

6 Ratio tamen quare consen-
sus prædictus requiratur in
tali translatione, est, vt ad-
uertat Ordinarius an interue-
nerit labes simoniaca. Abb.
in dicto cap. illud. num. 6. vel
quia

quia sicuti in fundatione
 referuatur ius patronatus cum
 dicto consensu ex gratia, &
 sic fit capax laicus iurispatronatus; ita in translatione
 per dictum consensum inducitur dicta capacitas in eum,
 in quem fit translatio. ita Lambertin. hic. artic. 4. lib.
 1. par. 2. q. 1. Similiter requiritur ¶ aliquando consensu
 7 inferioris Episcopalia iura habentis. Abb. consil. 59.
 & 89. num. 1. par. 2. non tamen requiritur consensus
 Capituli copulatiue cum consensu Episcopi. Cardin.
 & alij in dicto cap. illud. vbi de consensu Episcopi tantum
 faciunt mentionem, vbi nunquam de consensu Capituli
 fit mentio; sed solum de consensu Episcopi. Quod tamen
 non procedit in Capitulo Primatialis ecclesie Pi-
 8 sanæ, quod habet ¶ iura episcopalia, & fere omnes Cappellaniæ dictæ ecclesie ad
 institutionem dicti Capituli pertinent, & quædam alia
 beneficia in Vrbe, & Diocesi Pisana existentia, & aliqui
 canonicatus dictæ ecclesie; & in translatione iurispatronatus dictorum bene-

9 ficiorum, ¶ semper solum Capitulum præstat consensum
 tanquam Ordinarius in hac parte, & ita ego tanquam
 Decanus dictæ ecclesie pluries votum meum dedi circa
 consensum talium translationum. Qui ¶ consensus
 in dictis translationibus semper debet esse expressus, cum
 Ordinarius debeat indagare, an aliqua in translatione
 10 fraus interuenerit. ad notata in dicto cap. illud. de iurepatron.
 nisi ¶ patronus absque dicto cōsensu fuerit scilicet
 11 ter admissus ab Ordinario ad ea, quæ spectant ad patronum,
 tunc enim talis tacitus consensus sufficit. ita procedit
 dictum Card. in cap. cura. num. 3. de iurepatron. &
 ideo tali casu etiam in dubio præsumitur interuenisse talis
 12 consensus. Si tamen ¶ talis donatio sit facta sine Episcopi
 consensu, legitime præscriptione præsumitur, id est
 quadragenaria. cap. cura. de iurepatron. bene verum est,
 quod in donatione inter compatronos aliqui tenent,
 quod non requiratur
 13 dictus ¶ consensus, Verallus decif. 311. num. 1. parte 2.
 Rot.

Rot. Rom. Farinac. vbi sup. decif. 707. num. 4. vt per lo. Andr. in dicto cap. ex insinuatione, & ibi Abb. dicit id esse verius; tuius tamen est dictum consensum, etiam in hoc casu adhibere. Si autem fiat ¶ donatio iurispatronatus ab ecclesia alteri ecclesie, requiritur dictus consensus, & ratio est, quia ecclesia non potest alienare sine dicto consensu. argum. extrauagantis. cap. nulli. de rebus eccles. non alienan. & cap. sine exceptione. 12. q. 2. quod procedere si donatio fiat laico, dicit Card. Seraphin. decif. 1312. ex tali autem translatione ecclesie transfertur tantum iurispatronatus, non autem temporalia dictae ecclesie, de quo Abb. in dicto cap. illud. nu. 9. glos. in dicto cap. nemini. 16. quaest. 7. glos. in cap. nullus. de iurepatronat. in verbo Ecclesiam.

15 Cum ¶ autem dictum sit, quod requiritur consensus Episcopi, intelligitur de Episcopo, & Dioecesano, in cuius Dioecesi est sita ecclesia. per ca. nemo. de consecrat. dist. 1. cap. omnes ba-

filicæ. 16. quaest. 7. & facit cap. nullus. de iurepatronatus. & ita communiter seruatur: & si donatio iurispatronatus fiat ¶ ecclesie ipsi patronatae, tunc dicta ecclesia fit libera. glos. in cap. vnico. de iurepatron. lib. 6. cap. si quis in atrio. 16. quaest. 4. c. significauit. de testibus. Abb. in cap. quia clerici. de iurepatronatus. Cum certum sit, vt plurimum requiri consensum in translatione iurispatronatus, quaeritur quando debeat interuenire: & si donatio fit ecclesie per laicum, 17 detentorem, ¶ consensus Episcopi potest interuenire post donationem, eamq; validabit. cap. cura. & cap. suggestum. de iurepatron. & etiam post mortem donatoris; sed 18 quando de laico ¶ in laicum transferatur iurispatronatus, quauis sit altercatio inter Doct. tamen communiter seruatur, quod consensus Episcopi ex post facto possit adhiberi, actusq; valeat. Abb. in dicto cap. cura. & cap. suggestum. de iurepatron. & in sua disputatione Augerio. Rot. Roman. in antiquis. de iurepatron. decif. 17. qui ¶ tamen con-

consensus post mortem testatoris, vel donatoris, non potest interuenire, nec dictam translationem validat in preiudicium hæredis. Abb. in dicta sua disputatione Augerio, & in cap. cum seculum. in fine. de iurepatronat. late Lambertin. artic. 17. libro 1. parte 2. q. 1. de iurepatronat. vbi n. 15. ita se vidisse seruari, & iudicari affirmat; quamuis Rocchus de Curte de iurepatronatus in verbo, ipse, vel is, à quo. q. 7. nu. 15. teneat, in legato iurispatronatus posse post mortem testatoris consensum interuenire, ostante dicta & decisione Abbatis. Si iurispatronatus sit legatum vel donatum alteri, & ante consensum Episcopi moriatur testator, vel donator; tunc si legatarius donat iurispatronatus ecclesiæ, hæres autem alteri ecclesiæ, quo casu non requiritur Episcopi consensus; tunc attendi debet donatio hæredis, per supradicta.

21 Concurrentibus autem & pluribus donationibus diuersis de vno iurepatronatus, ea attendetur, quæ habet Episcopi consensum. ita in c. suggestum. de iurepatron. Et & si

duobus sit facta donatio cum dicto consensu, prima est valida. Si & autem patronus donauit vni sine dicto consensu, poterit alij donare cum dicto consensu: & hæc secunda donatio erit valida: quod videtur sentire Abbas in d. c. suggestum. n. 1. & 2. facit c. continebatur. de his quæ fiunt à Prælat. & c. illud. de iurepatron. faciunt dicta per Fel. in cap. ex tenore. col. 2. de rescript. etenim non præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum. Si autem & Dioecesanus, seu Superior nolit consentire translationi ecclesiæ, vel iurispatronatus sine causa iusta, & rationabili, potest adiri superior, qui eum compellat ad consentiendum, vel ipse consentiat. ita in cap. nullus. de iurepatron. & ibi Abbas. qui consensus sicut requiritur in limine foundationis. c. nemo. de consecr. dist. 1. Item in acquisitione iurispatronatus. cap. nobis. de iurepatronat.

25 Item & quando in limine creationis beneficij apponitur conditio contra ius commune. iuxta tex. iuncta glos. in cap. cum dilectus. de consuetud.

fuetud. ita requiritur, quan-
do transfertur iuspatronatus
de vno in alium. cap. quod
autem. & e. illud. de iurepatr.
& super dictis cōsensibus po-
test compelli Dioecesanus; nō
26 autem ꝑ potest compelli, quā
do quis vult dotare ecclesiam
iam fundatam inuito Episco-
po, qui compelli non potest
ad consensum præstandum,
cum hoc proueniat ex priui-
legio ipsius Episcopi, qui E-
piscopus si compellatur à su-
periore, poterit adire Supe-
riorem dicti Superioris com-
pellentis, quem text. in di-
cto cap. nullus. declara, vt
per Lambertin. vbi supra ar-
tic. 20. Et casu, quo Episco-
27 pus ꝑ nolit consentire dona-
tioni factæ de iurepatronat.
iuspatronatus remanebit pe-
nes donantem, eiusque hæ-
redem. Card. in cap. cum se-
culum. quæst. 4. in fine. de
iurepatron.
28 In materia ꝑ translationis,
iuspatronatus incipit compe-
tere extraneo hæredi à die
aditæ hæreditatis, hæredi au-
tem suo à die, quo se hære-
ditati immiscuit: quando au-
tem iuspatronatus transfer-
tur titulo particulari, incipit

competere iuspatronatus à die
præstiti consensus ab Episco-
po per suprädicta. Et si plu-
29 res ꝑ sint hæredes, vel plures
donatarij, omnes sunt patro-
ni in solidum. cap. 1. & ibi
30 glos. de iurepatron. cum ius-
patronatus sit quid indiuisi-
bile.
30 Quomodo autem ꝑ cadat
& diuisio in iurepatronatus, vi-
de Lambert. infra in secūda q.
ni princip. lib. 1. par. 2. art. 36.
quod procedit, etiam si sint
31 successores inæqualiter in hæ-
reditate, vel donatione. Doct.
& præsertim Card. in Cle-
ment. plures, & ibi glos. de
iurepatron. & hæc est com-
32 mūnis opinio, quæ non ꝑ pro-
cedit, vbi viget consuetudo,
vt iuspatronatus diuidatur
quo ad præsentationem per
ni vncias. Cardin. in cap. 1. de
iurepatronat. quæst. 2. quia
33 il habens plures vncias, plu-
res habebit partes vocum iu-
rispatronatus. vt est Pisis,
32 vbi ꝑ iuspatronatus ex anti-
quissima consuetudine diui-
ditur in duodecim vncias, &
33 aliquando in viginti qua-
tuor, & præsentatus à maio-
ri parte obtinet: quod ius-
patronatus transit ꝑ in hæ-
re-

31 redes per stirpes, non per
 32 capita, Clemen. plures. de
 33 iurepatron. vbi si vnus frater
 34 habet vnum filium, alius fra-
 35 ter duos filios, tantum ha-
 36 bebunt iuspatronat. ille vnus,
 37 quantum alij duo, & Card.
 38 in dicta clement. plures q. 2.
 39 ait id procedere, quando
 40 funt plures patroni: sed quan-
 41 do ¶ vnus est patronus, &
 42 moritur relictis post se pluri-
 43 bus filijs, filij succedunt in
 44 capita, quia non adest præ-
 45 iudicium alterius compatro-
 46 ni; sed filij dictorum filio-
 47 rum postea succedent in stir-
 48 pem. Et de computatione,
 49 diuersarum ¶ vocum descen-
 50 dentium à patronis, late
 51 Lambertinus vbi supra artic.
 52 25. & supradicta procedunt
 53 in descendentes, & etiam
 54 in collateralibus, cum tex. in
 55 dicta clem. plures loquatur
 56 generaliter de pluribus reli-
 57 ctis hæredibus ab vno patro-
 58 no. vide Cassadorum de iure-
 59 patronatus decis. 2. Quod si
 60 plures ¶ hæredes, seu dona-
 61 tarij vnus, qui pro vno ha-
 62 bentur, & vnam vocem ha-
 63 bent, sint inter se discordes
 64 ad dictam vocem perficien-
 65 dam, attenditur maior pars

66 ab vno patrono descenden-
 67 tium; nec sufficit maior pars
 68 comparatione minorum,
 69 quia cum sit vna vox, est
 70 apud omnes, vel apud ma-
 71 iorē partem omnium. Card.
 72 in dicta clement. plures, vbi su-
 73 pra. Quod si non ¶ appa-
 74 reant primitiue voces, hære-
 75 des cuiuslibet patroni, & pa-
 76 tronorum dicentur facere
 77 corpus de per se, tunc enim
 78 filij patronorum succedunt
 79 in iurepatronatus superstiti-
 80 bus alijs compatronis. Et si
 81 iuspatronatus sit translatum
 82 in ¶ aliquos sub nomine col-
 83 lectiuo, & in aliam perso-
 84 nam, puta lego iuspatronatus
 85 tali Collegio, & Petro, tan-
 86 tum ius habebit Petrus qua-
 87 tum totum Collegium. per l.
 88 vltimam & ibi Doct. C. de
 89 impub. & alijs substitut. vbi
 90 plures ¶ contenti sub nomi-
 91 ne collectiuo habentur pro
 92 vno: & si sint quatuor pa-
 93 troni habentes quatuor vo-
 94 ces, si vnus sit donatarius al-
 95 terius, habebit duas voces.
 96 Ioan. de Imola in dicta Cle-
 97 ment. plures num. 7. & qua-
 98 libet successio, ¶ & translatio,
 99 quæ sit de iurepatronatus ex
 100 titulo habili, dicitur fieri ex
 gratia

gratia non de iure communi.
Abb. in cap. 1. num. 3. de

præben. per tex. in cap. 3. de
iurepatronatus.

CAPVT SECVNDVM.

Quomodo iuspatronatus transeat ad
hæredes, & quos.

SVMMARIVM.

1 Iuspatronatus transit ad quoscunque hæredes. 2 Nisi ex fundatione tran- sire debeat ad hæredes san- guinis. 3 Quod procedit etiam in iurepatronatus sepulchri. 4 Fundator si sibi soli refer- uauit iuspatronatus, ad alios illud non transmittit. 5 Idem si sibi, & descen- dentibus masculis reseruauit. 6 Iuspatronatus transferri potest in præiudicium voca- torum. 7 Nisi competat tantum il- lis de parentela. 8 Et tunc non comprehendit- ur adoptiuus. 9 Iuspatronatus si sit refer- uatum extraneo, eius hære- des erunt patroni.	10 Patre ob delictum spolia- to iurepatronatus, remanet etiam filius priuatus. 11 Iuspatronatus transit ad masculos, & feminas secun- dum communem. 12 Mulieres exclusæ ab hæ- reditate paterna non succe- dunt in iurepatronatus. 13 Quod etiam in monialibus dotatis procedit. 14 Hæres vniuersalis succedit in iurepatronatus, licet alij adsit hæredes particulares. 15 Filius nolens adire hære- ditatem patris, perdit iuspa- tronatus. 16 Idem est in emphiteusi re- cepta pro se, & filijs hære- dibus. 17 Filius exheredatus non succedit in iurepatronatus. 18 Emancipatus si sit hæres succedit in iurepatronatus. 19 Item

- 19 Item & honorum possessor.
 20 Primogenitus si solus sit
 hæres, solus erit patronus.
 21 Filius adoptiuus, & hæres
 succedit in iurepatronatus.
 22 Religiosus si succedat in
 iurepatronatus, ad monaste-
 rium pertinet.
 23 Illegitimi non succedunt
 in iurepatronatus nisi sint hæ-
 redes.
 24 Legitimus à Papa si hæ-
 res sit, succedit in iurepatro-
 natus.
 25 Idem est si illegitimus fiat
 religiosus.
 26 Iuspatronatus non transit
 in fideicommissarium.
 27 Si Trebellianica non sit de-
 ducenda.
 28 Ecclesia fit libera patrono
 sine hærede decedente.

CUm supra dictum sit
 iuspatronatus transire
 ad alium cum hæreditate,
 & sic ad hæredes; dicendum
 est, quod transit ad hæredes
 vniuersales, tam sanguinis,
 quam extraneos, & tam ex
 testamento, quam ab inte-
 stato, ita communiter serua-
 tur. Federic. de Senis consil.
 225. Card. in dicta Clemen.
 plures. num. 6. de iure patro-

nat. Abbas in cap. cum secu-
 lum de iurepatronatus. Car-
 din. Tuscus præct. conclus.
 iuris. littera I. conclus. 610.
 & 611. & transit ordine
 successiuo, & gradatim. Car-
 din. Tuscus vbi supra con-
 clus. 608. secus si in limine
 2 foundationis † cum consensu
 20 Episcopi sit apposita condi-
 tio, quod iuspatronatus tran-
 seat tantum ad hæredes san-
 guinis, etiam si non sint hæ-
 redes vniuersales. ita intelli-
 gitur Bald. in l. 2. numer. 1.
 C. de in ius vocan. Petr. de
 Anchar. consil. 81. Quod &
 3 in iurepatronatus † sepulchri
 procedit. Abb. in cap. penul-
 timo. num. 5. de sepult. vt
 scilicet ad hæredes sangui-
 nis ius sepulchri transeat.
 4 Quod † si fondator reseruet
 sibi iuspatronatus cum ali-
 qua qualitate, qua appareat
 voluisse iuspatronatus durare
 tempore suo, tunc non tran-
 sit ad hæredes, cum sit fa-
 uor pro ecclesiæ libertate.
 5 Eadem ratione † si patronus
 reseruauit iuspatronatus, &
 filio suo, eiusq; descenden-
 tibus masculis, quod descen-
 dentibus masculis deficienti-
 bus ecclesia remanet libera,
 cum

cum non extent vocati in dicto iurepatronatus; quamuis Petr. de Anchar. in conf. 81. contrarium teneat. Potest etiam ꝑ patronus fundator, & alius transferre iuspatronatus in alium in præiudicium vocatorum, nisi repugnet pactum appositum in ipsa fundatione. Calderin. in conf. 19. de iurepatr. Card. in dicta Clement. plures. num. 8. de iurepatronat.

7 Si autem ꝑ iuspatronatus competat tantum illis de parentela fundatoris, tunc vnus de parentela non potest illud renunciare extraneo. Card. in confil. 48. quo casu ꝑ si quis per adoptionem fiat de parentela, nunquam tamen erit patronus, quia in dispositione hominis, appellatione filij non venit adoptiuus. Io. And. in addit. ad Specul. in tit. de success. ab intest. in fine litteræ E, & quia verba debent intelligi naturaliter & proprie, non ciuilitè, & fide. l. vlt. vbi Doct. C. de his qui ven. ætat. impetr. & quia si aliter verum esset, nunquam parentela extingueretur in præiudicium ecclesiæ, quamuis contrarium

Praxis Iurispatron.

teneat Lambert. de iurepatron. lib. 1. par. 2. quæst. 2. artic. 9. nume. 12. Quod si quis ꝑ fundet Ecclesiam, & cõstituat patronos extraneos, hæredes patronorum erunt patroni, non ipse fundator, vel eius hæres. Calderin. cõfil. 5. de iurepatron. Si autem ꝑ patronus ob delictum priuetur iurepatronatus, filius etiam priuatus erit, quia cum eo casu filius non fit hæres patris, & iuspatronatus non transit in filium, vt filium; sed in filium hæredem, quia hæredem; cessante dicta qualitate cessat eius effectus dictæ successionis. Cardin. in Clement. plures. numero 8. de iurepatronatus.

11 quod ꝑ iuspatronatus est transitorium tam ad feminas, quã ad masculos. Abb. in cap. 1. num. 3. & in cap. cum sæculum num. 4. de iurepat. Cardin. in dicta Clement. plures num. 6. de iurepatr. & ita est communis opinio, dummodo femina hæreditati non renunciaffet: & ideo ꝑ mulieres maritatæ à statuto exclusæ ab hæreditate paterna non succedunt in iurepatronatus, cum fratribus. Petrus de

E An-

Ancharan. in Clement. plures col. 2. de iurepatr. Card. in Rubr. de iurepatron. q. 8.

13 quod † & in monialibus dotatis procedit. vide Felinum in cap. ecclesia Sanctæ Mariæ. num. 78. de constitution. Quod si decedat patronus relicto hærede vniuersali, & alio instituto in re certa,

14 iuspatronatus † transit tantū ad hæredem vniuersalem, per doctrinam Ioan. And. in cap. cum sæculum de iurepatron. Cardin. in dicta Rubr. de iurepatron. quæst. 8. facit Bart. in l. vt iusiurandi. §. si liberi versiculo secundum dubium est. ff. de oper. lib. quamuis Feder. de Senis in conf. 225.

15 teneat contrarium. Quod † si filius nolit hæreditatem patris, vel extraneus, immo eam repudiet, non succedit, nec etiam in iurepatron. Cardin. in dicta Rubr. quæst. 8. in fine. Abb. num. 5. & alij in cap. cum sæculum de iurepa-

16 tron. Quod etiam † est in emphyteusi recepta pro se, & filijs hæredibus, qui si non sint hæredes non succedunt in emphyteusi; & tunc iuspatronatus transit ad eos, qui sunt hæredes, vt per Lam-

bertin. vbi supra artic. 18.

17 Idem † si filius est legitimè exhæredatus, nō habebit iuspatronatus, quia non est hæres. Emancipatus autem filius

18 si sit hæres succedit in iurepatronatus. facit dictum lafonis in l. 2. C. de iure emphyteut. num. 226. & 227. Item

19 & bonorum † possessor succedit in iurepatronatus, cum sit vt hæres. §. quos autem. Inst. de bon. possess. Lambert. vbi supra art. 24. & si sit legitima † consuetudo, quod solus primogenitus succedat in hæreditate paterna, is solus erit patronus, alij sui fratres non. Ioan. Andr. in cap. ex insinuatione de iurepatronatus, & ibi Cardin. & Abb. Quod

21 si filius † sit adoptiuus, & sit hæres, succedit in iurepatronatus, cum sit hæres. Abb. in cap. tanta, qui fil. sint legitimi. num. 9. Et si patronus efficiatur † per professionem Religiosus, Monasterium succedit in iurepatronatus, quia Monasterium habetur loco filij. cap. in præsentia de probation. & habetur loco hæredis. Abb. nu. 74. & 75. Card. & alij in dicto cap. in præsentia: quod procedit etiam in præ-

præiudicium legitimorum
 successorum ad notatâ per Ar
 chid. in cap. vnico de iure
 patron. lib. 6. & Cardin. in
 Clement. plures. quæst. 8. de
 23 iurepatron. Illegitimi autem
 non succedunt patri, vel ma
 tri in iurepatronatus, nisi sint
 illorum hæredes, & hoc quo
 modo, & quando fit, plene
 ponitur per Præpos. in repet.
 cap. per venerabilem. §. quod
 autem col. 44. Qui filij sint
 legitimi. Rocch. de Curte
 de iurepatronatus verbo com
 petens alicui. quæst. 2. princ.
 vbi ait tales illegitimos nullo
 modo succedere in iurepatro
 natus competente illis de pa
 24 rentela. Legitimus † autem
 à Papa, vel à dependentibus
 ab eo succedit in iurepatro
 natus, cum hæreditate; legiti
 mus etiam à Principe sæcu
 lari secundum veriore opinionem
 succedit in iurepatro
 natus, vt Præpos. & Rocch.
 vbi supra, & late Lambertin.
 vbi supra art. 29. vide Card.
 Tuscum vbi sup. conclus. 609.
 25 & ideo † si illegitimus per
 professionem fiat Religiosus,
 fit legitimus, & succedit cum
 fratribus in hæreditate pa
 terna, & in iurepatronatus,

ficat enim naturalis oblatu
 Curia Principis sæcularis fit
 legitimus. §. vlt. Inst. de nupt.
 ita est etiam, si offeratur Cu
 ria æterni Principis, ingre
 diendo Religionem. ita Bald.
 in lect. in l. 1. C. de sacrosan
 eccles. Ex ingressu enim Reli
 gionis tollitur omnis macula.
 cap. non liceat. 19. q. 3. & ibi
 gloss. legitimi autem nati ex
 illegitimis succedunt in iure
 patronat. Ant. de Butr. conf.
 29. & Petr. de Anchar. conf.
 355. & Rocchus vbi supra.
 26 Quod iuspatronatus † non
 transit in fideicommissarium,
 cui restituta fit hæreditas; sed
 remanet pœnes hæredem.
 per l. quia perinde. ff. ad tre
 bell. inducendo, vt ibi. Alex.
 iuncta l. quamuis. ff. ad trebel.
 & l. familiaria, & l. seq. ff. de
 Relig. & sumpt. fun. ita Bart.
 in dicta l. quia perinde. Castr.
 & alij, de communi. Rocch.
 de Curte de iurepatronatus
 verbo ipse, vel is, à quo. q. 9.
 de communi. Marcus Anto
 nius Peregrinus in tractatu
 de fideicommissis. art. 6. num.
 37. etiam si tota fit hæredi
 27 tas restituta. Si autem † fidei
 commissum sit factum eccle
 siæ, quo casu non detrahatur
 E 2 tre.

trebellianica. Tiraquell. de
 priuileg. piæ causæ priuil. 27.
 vel quando à testatore trebel-
 lianicæ deductio est prohibi-
 ta, tunc iuspatronatus transit
 in fideicommissarium. Lam-
 bertin. vbi supra artic. 35. Si
 28 autem † patronus moriatur
 absque hærede, vel ex testa-

mento, vel ab intestato, tunc
 ecclesia remanet libera. Abb.
 in cap. 1. num. 10. de elect.
 sunt tamen aliqui, qui dicunt
 hoc casu succedere Fiscum
 in hereditate. l. 1. C. vnde vir.
 & vxor. ergo & in iurepatro-
 natus succedit, de quo infra
 videbimus.

CAPVT TERTIVM.

Quomodo iuspatronatus transferatur ex permutatione.

SUMMARIUM.

- 1 *Iuspatronatus transfertur
 per permutationem.*
- 2 *In permutatione iurispat-
 ronatus quando requiratur
 consensus Episcopi.*
- 3 *Iuspatronatus de per se
 consideratum non potest per-
 mutari.*

1 **T**Ransit etiam iuspatro-
 natus † de vno in alium
 per permutationem; laicus ta-
 men non potest permutare
 iuspatronatus, cum ecclesia
 accipiendo aliam ecclesiam,
 nisi quando laicus habet cõ-
 munionem in iurepatronatus

cum ecclesia. Archidiaconus. in c.
 vnico col. 2. de iurepat. lib. 6.
 tunc enim ratione commu-
 nionis fit permutatio etiam
 sine consensu Episcopi. Pa-
 troni autem diuersarum ec-
 clesiarum possunt permutare
 iuspatronatus inter se. Doct.
 in Rubr. & in cap. cum secu-
 lum de iurepatronatus. cle-
 ment. plures. vbi glos. in
 2 verb. libere. de iurepat. Nec
 requiritur consensus Episco-
 pi, quando fit permutatio cū
 ecclesia. dicto cap. vnico de
 iurepatronat. lib. 6. quando
 autem fit permutatio iurispat-
 ronatus inter laicos, requiri-
 tur consensus Episcopi. Rocc.
 de

de Curte de iurepatr. in verbo ipse, velis à quo quæst. 16. num. 28. Iuspatron. autem ꝑ de per se consideratum non potest permutari cum alia re profana, quia simonia committeretur. Cardin. in dicto

cap. cum seculum. gloss. in dicta Clement. plures in verbo libere. Hostien. in summa tit. de iurepatr. §. qualiter transferatur, versiculo res permutata; tangit Abb. in cap. quærimoniam num. 4. de iurepat.

CAPVT QVARTVM.

Quomodo transferatur iuspatronatus ex donatione.

SVMMARIVM.

- 1 Iuspatronatus transfertur per donationem.
  - 2 Cum consensu Episcopi.
  - 3 Donans iuspatronatus, si quid recipiat, simoniam commisit.
  - 4 Donatarius si presentare debeat ad alterius voluntatem conuentio hæc non tenet.
  - 5 Donatarij si plures sint, & vnus renunciat, alijs accrescit.
  - 6 Ius accrescendi vbi locum habeat.
  - 7 Iuspatronatus non venit in donatione omnium iurium.
  - 8 Nisi in ea dictum sit accedente consensu Episcopi.
  - 9 In donatione iurispatronatus quid seruandum.
- Praxis Iurispatron.

1 **T**Ransit etiam ꝑ iuspatronatus de vno in alium per donationem. gloss. in cap. piæ mentis. 16. quæst. 7. Doct. in Rubr. & in cap. cum seculum de iurepatronatus, & est tex. in cap. ex insinuatione; vbi gloss. in verbo liberaliter, & in cap. nullus de iurepatronatus, & hanc esse communem opinionem testatur Lambertin. vbi supra lib. 1. par. 2. quæst. 4. art. 1. Et sic per donationem transfertur iuspatronatus de laico in laicum ꝑ cum consensu Episcopi. Illustrissimus Card. Mant. decis. 86. num. 5. Rot. Rom. alias sine dicto consensu non valet. Illustrissimus Card. Seraphin. decis. 884. num. 1. Rot. Rom.

de quo consensu habetur in c. præterea il secundo, de iurepat. & per Lamb. vbi sup. ar. 2.

3 quod si donans ꝑ aliquid accipiat pro tali donatione, committitur simonia. dicto cap. ex insinuatione, ibi liberaliter contulisset, & ibidem Abb. Quod si tunc dicatur, quod donatarius teneatur ꝑ præsentare ad voluntatem alterius etiam Episcopi, talis conuentio non valet. cap. nulla. cap. constitutus. & cap. vlt. de concess. præben. Ioan. Andr. in cap. vnico. num. 5. de iurepatron. lib. 6. dicta enim conuentio vitatur, & non vitiat, ad cap. vtile. de regul. iur. lib. 6. possunt tamen apponi conditiones secundum ius de Episcopi consensu. Abbas in cap. cum dilectus. de consuetud. Quod si dicta donatio ꝑ sit facta pluribus, & alter eorum, vel alteri repudiet, accrescit talis repudiatio alijs consocijs non repudiantibus, quia iuspatronatus est indiuiduum: ꝑ & quamuis in contractibus inter viuos non habeat locum ius accrescendi, excepto usufructu. l. i. §. in proprietate.

ff. de usufr. accresc. tamén, secus est si in contractu interueniat res, & proprietas indiuidua, quia tunc habet locum ius accrescendi. l. proprium. ff. com. præd. Bart. in l. rei coniuncti. num. 65. ff. de leg. tertio. ita Bald. in c. quanto. de iudic. num. 2. & 3. ita Rocch. de Curt. de iurepatron. verbo ius. quest. 6.

7 Quod si quis ꝑ donando diceret, dono tibi omnia iura mea, in tali donatione non venit iuspatronatus. sed communis opinio est, quod in donatione omnium bonorum, iurium, & actionum veniat iuspatronatus. Card. Seraphin. decis. 725. Bald. in l. fin. num. 48. vers. dicit Innocen. C. de edict. Diu. Adr. toll. nisi diceret, ꝑ accedente tamen consensu Episcopi, quatenus opus sit, tunc enim videtur velle donare etiam iuspatronatus. In donatione autem iuspatronatus seruatur text. in cap. vnico. de iurepatronatus. lib. 6. vt dono tibi iuspatronatus, quod habeo in tali ecclesia, & in donatione ecclesie, concedo, & do talem ecclesiam, vt per Spec. in tit. de donat. in princ.

CA-

CAPVT QVINTVM.

Quomodo transferatur iuspatronatus per venditionem Vniuersitatis.

SVMMARIVM.

- 1 Iuspatronatus transfertur per venditionem vniuersitatis accessorie.
- 2 Non autem ius decimarum.
- 3 Iuspatronatus non transit in venditione fundi, in quo fit Ecclesia.
- 4 Iuspatronatus quando transit cum vniuersitate, non requiritur Episcopi consensus.
- 5 Iuspatronatus de per se vendi non potest.
- 6 Iuspatronatus expressum in venditione vniuersitatis non transit.
- 7 Ecclesia si emat fit libera.
- 8 Iuspatronatus non potest cedi creditoribus.
- 9 Nec dari in solutum.
- 10 Presentatio vendi non potest.
- 11 Quid si plures habent castrum, in quo fit iuspatronatus,

quomodo procedat.

- 12 Venditio vniuersitatis nulla ob iuspatronatus, valida est quoad alia.
- 13 Euietio pro iurepatronatus non cadit.
- 14 Iuspatronatus legari potest.

1 **T**ransfertur etiam iuspatronatus de vno in alium per venditionem verae vniuersitatis, in qua fit iuspatronatus. cap. ex litteris. de iurepatron. tunc enim accessorie transit iuspatronatus cum vniuersitate. Abb. & Innoc. in dicto cap. ex litteris. Decimae tamen non veniunt in venditione vniuersitatis. Innocen. vbi supra, & venditio iuris sepulturae facta cum vniuersitate valet. Abb. in dicto cap. ex litteris. num. 14. & quando ex venditione hereditatis, seu bonorum

E 4 tran-

- trāfeat iuspatronatus, videas Lambertin. de iurepatronat. lib. 1. par. 2. quæst. 5. artic.
- 3 14. & 15. Cum ꝑ venditione tamen fundi non transit iuspatronatus ecclesiæ, quæ est in fundõ: sed vendito Palatio, an Cappella Palatij videatur vendita, videas Lambertin. vbi supra. articulo 18.
- 4 Transfertur ꝑ autem iuspatronatus, cum Vniuersitate sine aliquo Episcopi consensu. Illustrissimus Card. Mantica decis. 140. num. 2. Rot. Roman.
- 5 De per se autem ꝑ iuspatronatus vendi non potest, alias simonia committitur. c. de iure. de iurepatron. nec etiam cum Episcopi consensu: quod si emens iuspatronatus detineat, debet spoliari. cap. quia clerici. vbi Abb. & glos. de iurepatr. & etiam venditor spoliatur, & ecclesia remanet libera. Si ꝑ autem in venditione Vniuersitatis exprimat iuspatronatus, idest, quod etiam iuspatronatus venditur, tunc non valet actus, nec transfertur iuspatronatus. Lambert. vbi supra. artic. 20. Farinac. decis. 399. parte 2. tomo pri-
- 7 mo. Quod si ecclesia ꝑ emat fit libera, nec debet priuari. Rocch. de Curte. de iurepatron. verbo ipse velis, à quo. num. 55. Precium autem datum pro emendo iurepatronatus, nec emptor, nec venditor habere debet; sed ecclesiæ tribuitur, cui ob simoniam illata fuit iniuria, ita communiter Doct. Card. Abb. & alij in dicto cap. de iure. & ibi glos. vltima, etiam si ecclesia ipsa esset emptrix. Lambertin. vbi supra. artic.
- 8 6. Quo stante ꝑ iuspatronatus non potest cedi creditoribus, à patrono nihil habente in bonis, cum iuspatronatus non recipiat æstimationem. dicto cap. de iure. Nec de
- 9 per se potest ꝑ dari in solum, cum Vniuersitate autem sic dicto cap. de iure: nec etiam potest æstimari presentatio, quæ est fructus iuspatronatus. Abb. in cap. cum Bertoldus. num. 39. de re iudic.
- 10 Et ideo ꝑ neque ipsa presentatio vendi potest, nec potest locari. Card. in cap. ex litteris. num. 4. de iurepatr. Lambert. vbi supra. quæst. 8.
- 11 princip. Quod si ꝑ plures possident Castrum iure heredita-

tario, in quo fit iuspatronatus, & ex usu antiquo senior de parentela presentat, si senior vendat partem suam dicti Castri, non presentabit emptor, sed alius senior de parentela, excluso dicto seniore venditore: quod si non senior de parentela, sed senior patronus debeat presentare, tunc si emptor sit senior patronus, ipse presentabit. Lambertin. vbi supra. quaest. 5. artic. 16.

12 Aduertendum tamen est, quod quando venditio Vniuersitatis nulla est propter expressum in ea iuspatronatus, valida tamen est quoad

alia. Abb. in cap. querelam. num. 7. de simonia. Rocch. de Curte vbi supra. num. 52. & pro hac re faciunt dicta per Felin. & Doct. in cap. cum super; vbi Felin. num. 8. de offic. deleg. Nec aliquo casu pro iuspatronatus cadit euictio, cum vendi nequeat. dicto c. de iure. Cum ergo iuspatronatus transeat cum Vniuersitate, & per donationem, potest etiam legari, cum legatum sit donatio: quod legatum quomodo fieri debeat supra dictum est, & vide Lambertin. vbi supra. quaest. 6. principali.

CAPVT SEXTVM.

Iuspatronatus an possit concedi in feudum.

SUMMARIVM.

- 1 Iuspatronatus non potest dari in feudum.
- 2 Accessorie autem sic.
- 3 Vasallus si construxit ecclesiam amisso feudo retinet iuspatronatus.

- 4 Iuspatronatus, nec presentatio locari possunt.
- 5 Locatores presentant quando iuspatronatus pertinet ad parochianos.
- 6 Et tunc admittuntur etiam mulieres.

Ius-

Ius patronatus ¶ autem
 de per se consideratum
 non potest in feudum conce-
 di. Roman. consilio 368.
 nisi à solo Papa. Lamber-
 tin. de iure patronatus. lib.
 primo. parte 2. quæst. 7. ar-
 tic. 1. etiamsi allegetur con-
 suetudo temporis immemo-
 rabilis, vt per Rom. vbi su-
 pra; accessorie ¶ autem cum
 feudo continente Vniuersi-
 tatem, & sic cum Vniuersi-
 tate transit ius patronatus.
 cap. cum seculum. de iure-
 patron. & ibi Card. Abb. &
 alij. Quod si ¶ vassallus con-
 struxit ecclesiam in fundo
 feudali; amisso feudo non
 perdit ius patronatus. Archi-
 diac. in cap. in sacris. 16.
 quæst. 1. Eadem ratione, vt
 supra dictum est in cap. præ-
 cedenti ¶, non potest locari
 ius patronatus, nec præsen-
 tatio; Ideoque Parochiani si
 debeant præsentare Paro-

chum, eum non debent præ-
 sentare conductores Domo-
 rum in Parochia existentium;
 sed ¶ Domini locatores, qui
 habent ius patronatus ex præ-
 sumpta fundatione, constru-
 ctione, seu dotatione. Abb.
 in cap. querelam. num. 19.
 de elect. nisi consuetudo sit
 contraria. Pisis autem ser-
 uatur, vt locatores præsen-
 tent, vt est in parochialibus
 Ecclesijs sancti Andreae, san-
 ctæ Cecilie, sanctorum Cos-
 mæ, & Damiani, & sancti
 Viti; in quibus Parochiani
 domini Dommorum existen-
 tium intra limites Parochie
 conueniunt pro præsentan-
 do Parocho, eumq; præsen-
 tant, & obtinent. quo casu
 mulieres ¶ etiam admittun-
 tur si sint dominæ Domo-
 rum intra Parochiam existen-
 tium. Innoc. in cap. cum ex
 iniuncto. in fine. de noui
 oper. nunciat.

CAPVT SEPTIMVM.

Iuspatronatus an possit cum Vniuersitate obligari,
seu dari in dotem.

SUMMARIVM.

- 1 *Iuspatronatus nõ potest obligari cum vniuersitate.*
  - 2 *Transit autem in sequestrarium.*
  - 3 *Idq; procedit, siue iuspatronatus siue Vniuersitas sequestratur.*
  - 4 *Iuspatronatus de per se non potest dari in dotem.*
  - 5 *Transit tamen cum Vniuersitate data in dotem.*
  - 6 *Iuspatronatus transit in Vusufructuarium omnium bonorum.*
- 1 **I**uspatronatus etiam † cum Vniuersitate non potest obligari. faciunt dicta per Bartolum in l. si is qui. §. iura. numero 2. ff. de pignor. & ratio ponitur à Lambertino de iurepatronatus. lib. 1. par. 2. quæst. 9. art. 2. quod
- 2 tamen † transit ad illum, penes quem est factum sequestrum, itaut ille sequester presentare possit. Doctores in cap. examinata. vbi Innocentius numero 1. & Felinus numero 10. de iudic. idem Felinus in cap. cum Bertoldus. numero 30. de re iudic. Petr. de Ancharano in clem. vnica colum. 1. de sequestr. possess. & fruct. Et hoc procedit † siue iuspatronatus sequestratur de per se, siue sequestratur aliqua Vniuersitas, in qua fit iuspatronatus, & hanc esse magis communem opinionem testatur Lambertinus vbi supra. articulo 3. In Depositarium autem non transit, nisi depositum sit factum in vim sequestri. Lambertinus vbi supra articulo 4.
- 4 Insuper iuspatronatus † de per

per se consideratum non potest dari in dotem; quia ius patronatus non transit titulo oneroso, nisi cum Vniuersitate. Doct. in cap. ex litteris, & in cap. cum seculum de iure patronatus. Titulus autem dotis est particularis regulariter, quamuis dos sit ius vniuersale: si tamen † detur Vniuersitas in dotem, cum ea transit ius patronatus. Lambertinus vbi supra questione 10. articulo 2. numero 10.

6 Et eadem ratione, † si vxor sit relicta vsufructuaria om-

nium bonorum hæreditariorum, & in hæreditate sit ius patronatus, ipsa debet præsentare, late Lambertin. vbi supra. articulo tertio. Cardinal. Mantica decis. 140. vbi numero 13. dicit ius patronatus transire cum Vniuersitate data in dotem; melius tamen, & tutius est, cum proprietarius, & vsufructuarius sint quasi socij. l. 4. ff. de vsufructu, quod in casu vocationis simul præsentent proprietarius, & vsufructuarius, ad lites tollendas.

CAPVT OCTAVVM.

Quomodo per præscriptionem transferatur ius patronatus.

SUMMARIVM.

- 1 Ius patronatus transfertur per præscriptionem.
- 2 Præscribens Vniuersitatem præscribit ius patronatus in ea contentum.
- 3 Præscripto vno fructu ius patronatus non sunt præ-

scripti alij.

- 4 In dicta præscriptione requiritur tempus quadraginta annorum.
- 5 Item bona fides.
- 6 Concil. Trid. sess. 25. de reform. cap. 9. seruetur.
- 7 Ius patronatus transfertur per sententiam.

8 Item

8 *Item per iuramentum.*

1 **T**ransfertur ꝑ etiam iuspatronatus de vno in alium per præscriptionem, vt quando quis præsentado contra verum patronum præscribit. Card. Tuscus præct. conclus. iuris concl. 604. ita Io. Andr. in cap. quod alicui. de reg. iur. lib. 6. per cap. 2. de cappell. Monac. & cap. auditis. de præscription. Card. in Clement. plures de iurepatr. num. 5. & præscribens ꝑ Vniuersitatem bonorum præscribit etiam iuspatronatus eis annexū, quod quomodo procedat, declarat Felin. in cap. causam. nu. 8. de præscriptio. Rocch. de Curte de iurepatr. verbo ipse, vel is, à quo. q. 36. num. 81. & sequentibus. Præscripto tamen ꝑ vno fructu iuspatronatus, puta præsentationis, vel alterius honoris, vtilitatis, vel oneris, non intelliguntur præscripti alij fructus, quibus vsus non est præscribens. ita debet intelligi Archidiac. in cap. vnic. de iurepatronatus. lib. 6. de hoc Lambert. de iurepatr. lib. 1. p. 2. q. 11. art. 4. Requiritur

4 autem ꝑ in hac præscriptione tempus quadraginta annorū ex actu continuato. glos. in cap. cum ecclesia. in verbo, breuitatem temporis. de causa possess. & propriet. & in tali præscriptione requiruntur plures præsentationes, ad hoc, vt probari possit præscriptio. Abb. in cap. querelam. n. 9. de elect. & in dict. cap. cum ecclesia. Et ꝑ præscribēs debet esse in bona fide, cum scientia & patientia domini, contra quem præscribitur: & quod in cursu quadraginta annorum sufficiat vnica præsentatio, cum semel tantum ecclesia vacauerit, ponit Dec. in consil. 134. num. 3. & 4.

6 Hodie ꝑ autem seruari debet decretum Conc. Trid. cap. 9. de reformat. sess. 25. vbi iuspatronatus debet ostendi ex fundatione, seu dotatione, siue ex multiplicatis præsentationibus per antiquissimum temporis cursum, qui hominum memoriam excedat, aliaque, secundum iuris dispositionem.

7 Transfertur ꝑ etiam Iuspatronatus per sententiam, siue litigatum fuerit super iure-

78 Pars I. Lib. IV. Cap. VIII.

repatronatus, siue super Vni-
uerſitate, in qua ſit iuſpatro-
8 natus. Item † transfertur iu-
ramento, argumento de iu-
repatronatus liberti. Barto-
lus in l. eum qui. S. ſi liber-

tus. ff. de iureiuran. De his
Lambertinus vbi ſupra artic.
10. Paulus de Cittadinis de
iurepatronatus par. 9. quaest.
16. num. 24.

FINIS PRIMÆ PARTIS.

PRA-